Cena K 1·80.

PLETENÍ NA RÁMU

NAPSALA

ANNA ČERNÁ

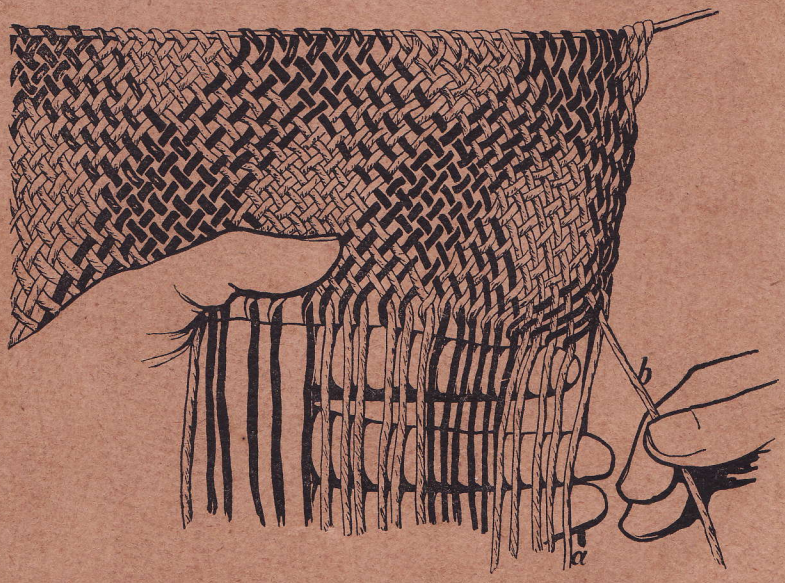

NÁKLADEM VLASTNÍM. TISKEM J. ROKYTY V PRAZE II.-41.

PLETENÍ NA RÁMU.

NAPSALA
ANNA ČERNÁ.

1912.

NÁKLADEM VLASTNÍM. TISKEM J. ROKYTY V PRAZE II.-41.

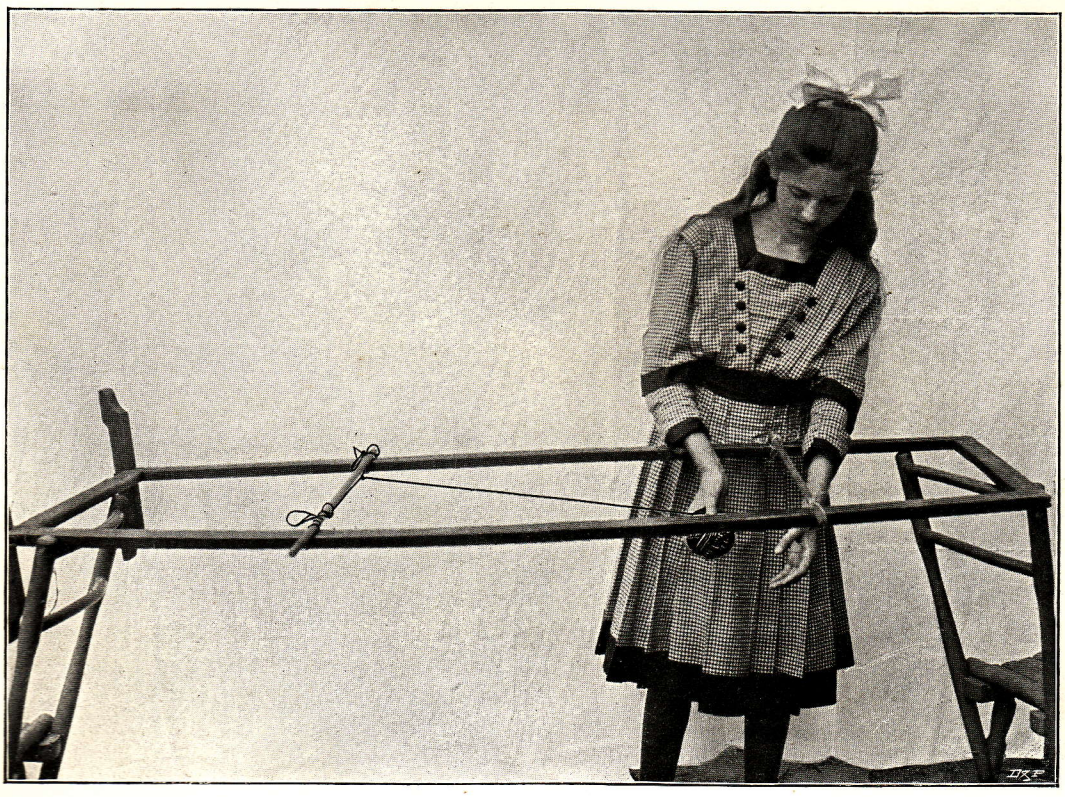

Obr. 1.

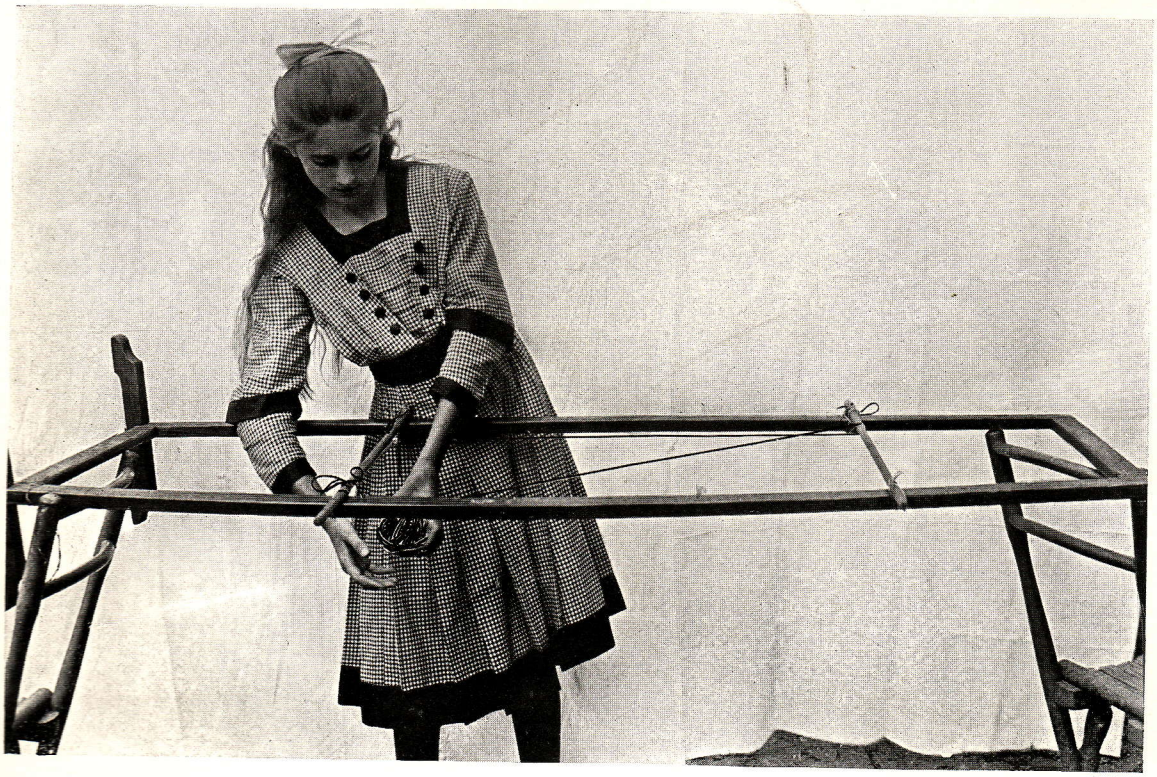

Obr. 2.

PLETENÍ NA RÁMU

není u nás prací neznámou, avšak není známo v té míře, jak by zasloužilo pro svoji krásu, účelnost a lehkost, s jakou se provádí a dále i pro svůj historický význam.

Není sice účelem tohoto dílka uváděti historii práce této, nýbrž její praktické a moderní upotřebení, přece však není možno obejíti se úplně bez údajů historických.

Nejstarší památky práce této našly se v Egyptě, jak svědčí sbírky textilních nálezů egyptských v britském museu v Londýně a c. k. rak. museu ve Vídni.

Nebudu popisovati těchto vysoce zajímavých nálezů, upozorňuji však na knihu „Antike Handarbeiten", zajímavé dílo pí. Luisy Schinnererové, učitelky na c. k. odborné škole pro umělé vyšívání ve Vídni, jíž se dostalo subvence od ministerstva kultu a vyučování, aby mohla práci tu prozkoumati a svoje výzkumy a nálezy tiskem veřejnosti podati.

(V naší literatuře — pokud mi známo — jest stručný popis práce té ve „Škole žensk. ruč. prací V. Pletivo" od Srbové-Lužické a v Ottově slov. nauč. ve stati „Pletivo").

Nejstarší nálezy této práce ukazují na dobu nám velmi vzdálenou, avšak máme důkazy, že se technikou touto pracovalo ve valné části Evropy a to v severních končinách Skandinavie, tak jako v jižním Rusku a na poloostrově Balkánském.

U nás na různých místech chovají jako vzácné rodinné památky různé předměty touto technikou zhotovené, aniž by znali způsob práce. Jsou to dětské kabátky, vložky, kabelky, šle ano i celé šatečky.

Mně dostalo se poznání práce té pí. Vileminou Gollerovou

v Tuchoměřicích, jíž vyslovuji nejvřelejší díky za laskavý návod.

Jmenovaná dáma naučila se práci té opět od staré dobré přítelkyně své rodiny v Brandýse nad Labem. Prací obecně známou tam však nebyla; do tajů jejích bylo zasvěceno jen několik dam, které ji nazývaly francouzským pletením, domnívajíce se, že se k nám dostala v době napoleonských válek od paní důstojníků francouzských. Že tomu tak nebylo, svědčí okolnost, že v Borohrádku ode dávna byla domácím průmyslem a pletly se šle.

Uherské Slovačky pletou z vlny dlouhé široké pásy, jež kolem pasu si ovíjejí, rovněž Rusínky v Haliči, Malorusky v okolí Kyjeva pletou pestré pásky k přepásání sarafánu a mužům na rubášky.

V museu štokholmském jest obdélník upletený z bílé bavlny s nápisem „Gamel norsk teknik" (stará norská technika).

Na starých švédských záclonách selských jsou pruhy pletené touto technikou nitmi plátna. Byly zhotoveny asi tak, že žena tkající plátno, vynechala v osnově libovolně široký kus bez outku, který buď hned při tkaní na stavu upletla, nebo potom, když bylo plátno hotovo.

Podobný způsob upotřebení této práce neviděla jsem nikde jinde.

Podle nejstarších nálezů lze souditi, že práce tato náležela v době klasického starověku vrstvám nejvznešenějším. Evropské nálezy nového věku ukazují, že pletením na rámu zabývaly se venkovanky.

Bylo by velice zajímavo jíti po stopách práce této a pátrati, kde se dosud pracuje, co se vyrábí, které výrobky se zachovaly a kterak přešla z dob nejstarších na doby naše.

Mně podařilo se setkati se s prací touto nejvíce u národů slovanských; kromě Skandinavie a Rumunska v jiných zemích neslovanských jsem práce té neviděla. Tím nechci ale tvrditi,

že je pletení na rámu v jiných zemích neznámo, nepátrala jsem po práci té a kde jsem ji na svých cestách shledala, stalo se to pouze náhodou.

Zajímavo jest, že Rusínky a Slovačky pletou hladce a vzory dírkované, rovněž tak práce rumunské a norská technika vykazují, pokud mi známo, vzory prolamované, takové možno také najíti u nás v okolí Jičína a Nov. Bydžova, kdežto naše pletené šle, pak ruské pásky jsou pleteny technikou, již nazývám tkanivem.

Chopí-li se dámy naše s láskou práce této, poskytne jim zajisté mnoho zábavy a jak rychle může jíti „od ruky", uvedu několika příklady: pí. V. Gollerová, která mne práci té naučila, dala-li se do pletení vložek, upletla za den dvě při obvyklé práci domácí: poklízení a vaření; maličká moje neteř ve stáří 6—7 let upletla hravě po školním vyučování dva slintáky; ručník z bavlny č. 6. možno uplésti za 6 až 7 hodin a t. d.

Rychlost takovou možno pochopiti jen tehdy, uvážíme-li, že jedním pletením, dělají se hned věci dvě, neboť, jak je viděti z některých obrázků, splétají se nasnované nitky uprostřed a práce přibývá nahoře i dole. Co zde snažím se pilným rukám ženským podati, nemá býti dílo ukončené, nýbrž pouze brána k němu; neboť jakmile se chopíme díla, přijdeme na nové a nové způsoby práce, na nové vzory. Každá maličká odchylka od naznačené cesty ukáže nám, že práce tato je schopna takového zdokonalování, jako žádná jiná, a že není vůbec práce, které by se mohlo v takovém rozsahu prakticky upotřebiti, jako práce této. —

I.

PŘÍPRAVA K PRÁCI. PLETIVO. RÁMEC A HŮLKY.

Rámec 150—200 cm. dlouhý a as 50 cm. široký zastrčí se kratší stranou ve dvě jednoduché nožky, takže může volně státi; stačí však i rámec bez nožek, dáť se při práci lehko přidržeti nohou, ale dělají se také rámce skládací na způsob rámů k vyšívání, aby se mohly po práci rozebrati a tak méně místa zaujaly.

Hůlky buďtež as o 25 cm. delší šířky rámce, tlouštky $1^1/_4$ cm. v průměru, ze dřeva měkkého bez suků.

1. Snování nití a pletení hladce.

Prvá práce záleží ve snování nití. K tomu účelu položí se rám, aby jen konce jeho byly opřeny (jako prkno k žehlení). K rámci přiváže se mezi delšími lištami hladký pevný motouz (lepší ještě je „d“ struna), tak pevně, aby při práci nepoddával se příliš a pro větší jistotu může se k motouzu přivázati po hůlce jak možno pevně.

Po přípravě této následuje snování nití. K začátkům učení hodí se nejlépe bílá bavlna č. 4.

Postavíme se k rámu tak, že horní jeho stranu máme po levé ruce, na pravou pak stranu přivážeme k motouzu nebo struně (nikoli k hůlce) bavlnu a vedeme ji odtud ke straně protější, kde klubko pravou rukou podáme pod motouzem ruce levé (ob. 1.), levá ruka nese opět klubko zpět na pravou stranu a podá je opět pod motouzem ruce pravé (ob. 2.), tato zase zpět jako předešle ruce levé a t. d.

Tím se navinují niti v podobě osmičky. Při tom třeba hleděti, aby se niti kladly stejnoměrně vedle sebe a nikoli na

sebe a aby byly stejně utahovány; klademe je směrem od sebe. Pro začátek stačí, když nasnováme nití jen as 60 (počítají se na levé straně) a konec niti přivážeme zase k motouzu dole (na pravé straně).

Po práci této obě hůlky odvážeme, hořejší vytáhneme, dolejší pak mezi nitkami necháme. Postavivše rám, napneme niti (uvolnily-li se následkem vytažení hůlky) tím, že motouz buď nahoře nebo dole posuneme dále.

K rámu postavíme se tak, aby hůlka mezi nitmi zůstavší byla obrácena k nám, potom uchopíme hůlku za oba její konce a posuneme ji směrem k motouzu. Tím bylo sešoupnuto skřížení nití, které bylo dříve uprostřed, k hornímu motouzu, a hůlka pak se posune opět dolů, kde již zůstane. Nyní vložíme opatrně prsty levé ruky (mimo palec) mezi nitky a když jsme ruku posunuly až k hornímu motouzu, vidíme, že nitky střídavě obráceny jsou v před i v zad.

Ukazováčkem pravé ruky uchopíme první dvě spodní nitky a s levé ruky spustíme přes ně první svrchní nitku; dále pak béřeme pouze po nitce, tedy: ukazováčkem pravé ruky zdvihneme opět následující nitku spodní a pustíme přes ni s levé ruky nitku svrchní a tak všechny nitky vystřídáme (obr. 3.).

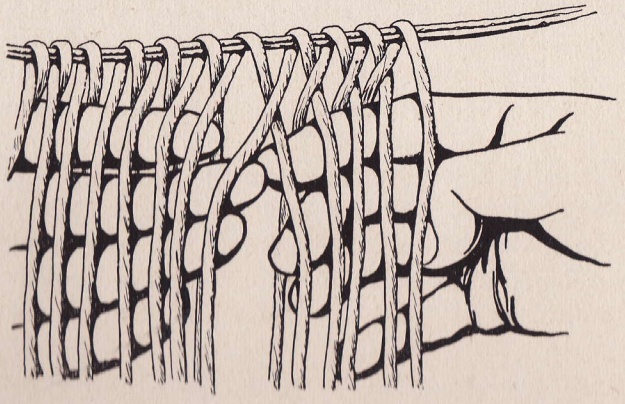

Obr. 3.

Prací touto se spodní nitky se svrchními střídavě skřížily, jenom poslední svrchní nitka zůstala nahoře, jelikož není již nitky spodní, která by se s ní skřížila (obr. 4.), vezmeme ji tedy

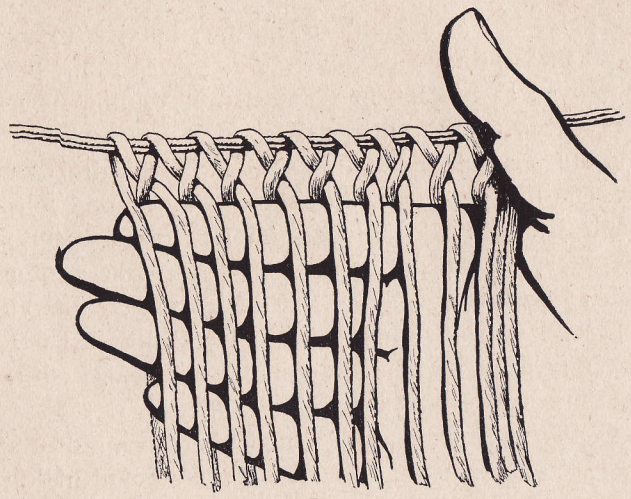

Obr. 4.

k ostatním nitkám do pravé ruky. Řada je upletena, ale ruky z práce vyndati nesmíme, dokud jsme místo ní nevložili mezi nitky hůlku. Řada je upletena nejen nahoře, ale také dole, kdybychom vytáhli ruku dříve, než vložíme místo ní hůlku, upletené nitky by se zase rozpletly.

Upletením řady vyměnily jsme polohu nitek, všechny, jež byly dříve vzadu, budou nyní vpředu a naopak.

Druhou řadu budeme plésti právě tak jako první, s tím toliko rozdílem, že na počátku vezmeme pravou rukou jenom jednu nitku spodní, pak pokračujeme jako při řadě prvé (obr. 5.).

P o z n á m k a: Začátečnicím stává se, že nitku vypustí nebo jí neupletou. Chyba taková velmi patrně se jeví; nitky

správně upletené mají pod hůlkou polohu vyměněnou, neupletená nitka zůstane vpředu.

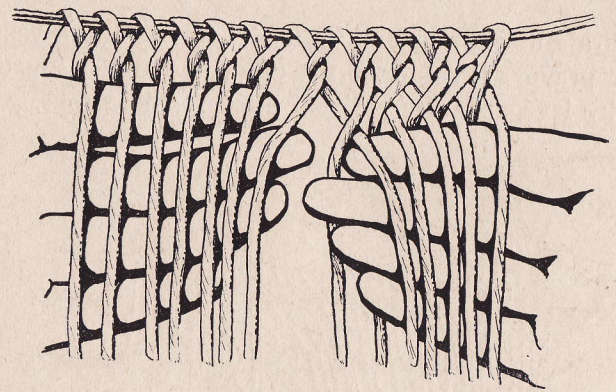

Obr. 5.

Zručná pracovnice snadno pochopí, jak chybu takovou napraviti. Chtěla-li by ale řadu celou rozpárati, vytáhne hořejší hůlku docela a posunutím hůlky spodní k hořejší straně, řadu rázem rozpáře.

Samozřejmo, že každá třetí řada začíná se jako první, čtvrtá jako druhá a t. d. Každou řadou přibude nová hůlka, nemohou-li se další hůlky již vkládati, musí se hůlky staré z práce vyndati; při tom rám může zůstati v poloze svislé, nebo se může položiti vodorovně. — Nejprve se vytáhne hůlka nejspodnější, hůlkou následující se pak řada urovná, aby byla tak pevně upletena jako nahoře a tak hůlka za hůlkou se vyndá až na poslední, která mezi nitkami musí zůstati.

Tento způsob pletení nazývá se hladkým na rozdíl od vzorkovaného a hodí se velmi dobře na dětské kabátky, punčochy, rukavice a j.

Nasnováním bavlny různých barev nabudeme pletiva pruhovaného. (Obr. 29. Punčochy.)

2. Pletení dírek.

Vycvičivše se náležitě v pletení hladkém, začneme plésti dírky.

Z kraje upletou se 3 nitky hladce, čtvrtá nitka vezme se na palec pravé ruky (obr. 6.) a nitka následující spustí se s prstů ruky levé, takže se skřížení nitek rozplete (obr. 7.), ná-

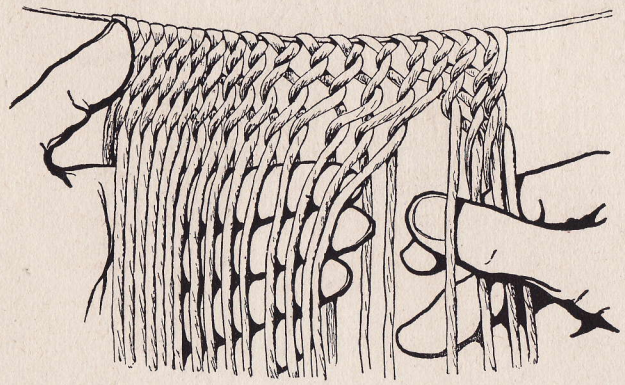

Obr. 6

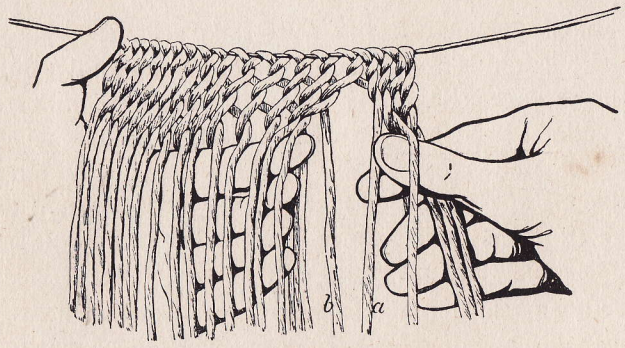

Obr. 7.

sledkem toho bude jedna z rozpletených nitek při ruce pravé (a), druhá při levé (b), obě nitky se zdvihnou a sice nejprve

ona na pravé straně ukazováčkem pravé ruky a přes ni spustí se ta, která se držela na palci; volná nitka na levé straně (b) zdvihne se prostředním prstem levé ruky. Tím je dírka upletena. Po té uplete se nitka hladce (nejbližší spodní nitka totiž vezme se ukazováčkem pravé ruky nahoru a svrchní, ta, jež prostředním prstem byla zdvižena, spustí se dolů). (Obr. 8.)

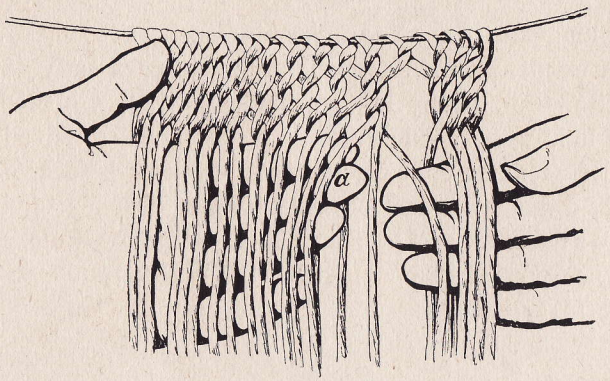

Obr. 8

Druhá dírka: Vedlejší svrchní nitka (a) vezme se opět na palec levé ruky a pokračuje se tak jako při pletení dírky prvé. pravé

Byla-li řada dírek správně upletena, musí býti vždy mezi dírkami 2 nitky vpředu, 2 vzadu.

Poznámka: Pamatujme si pravidlo: Pletouce dírky a mezi nimi nitky hladce, musíme míti vždy mezi dírkami o nitku více než kolik bylo hladce upleteno.

Toto pravidlo je velmi důležité při kontrole pletení složitějších vzorů, jinak se v začátku lehko může chybiti a chyba pak se vleče celým vzorem.

Proto pro úplnou bezpečnost po ukončení vzorkové řady nitky přepočítáme. Byl-li vzor správně začat, není pak již při dalších řadách přepočítávání potřebí.

Po řadě dírkové následuje řada hladká. Upleteme několik řad hladkých a pokusíme se plésti vzorek:

Obr. 9.

Kolmé čárky znamenají oka hladká, kroužky dírky.

Na uvedeném vzoru, jak je viděti, je prvá řada již dírková; počítáme od strany levé: 5 hladce, dírka, 5 hladce, dírka atd. Jak bylo výše řečeno, po řadě dírkové následuje řada hladká a po té začneme opět druhou řadu dírek: 4 hladce, X dírka, 1 hladce, dírka, 3 hladce, dírka, 1 hladce, dírka, 3 hladce atd.

Poznámka: Od znam. X se vzor opakuje, jak je ostatně na výkrese jasně viděti. (Další řady podle výkresu.) (Obr. 29.)

Vzorek druhý:

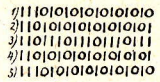

Obr. 10.

Řada první: 3 hladce, X dírka, 1 hladce, dírka atd.; řada druhá: 2 hladce, X dírka, 1 hl., dírka atd.; řada třetí: 2 hladce, X dírka, 3 hl., dírka, 3 hl. atd.; řada 4. plete se jako druhá, a pátá řada jako první. (Obr. 29.)

Ze vzoru 2. je viděti, že rozpletením dírky při následující řadě povstane dírka velká; proto máme dírky dvakrát, třikrát i vícekrát opletané. Aby tyto dírky byly patrnější, můžeme předešlý vzorek nakresliti takto:

Obr. 11.

Vzorek takto nakreslený je efektnější a odpovídá více skutečnosti.

Po cvičení tomto můžeme se již pustiti do každého vzoru kresleného uvedenou methodou, ano zručná pracovnice dovede si již zajisté sama nové vzorky kombinovati.

Ukončíme tudíž prvou tuto práci, abychom se pokusili o práci dokonalejší.

Po upletení řady dírek vezmeme ony čtyři nitky, které tvoří dírku a přestřihneme je uprostřed, pak nahoře i dole zavážeme je v uzlík. Tak pokračujeme do konce řady. Potom motouz nahoře i dole odvážeme a práci s něho opatrně stáhneme. Přestřihování nitek ukazuje pletení slintáčků (obr. 35.). Nabyli jsme tak dvou kusů, které jsou na jedné straně ukončeny třásněmi, na druhé očky.

Chceme-li prvního toho díla použiti k praktickému upotřebení, můžeme oba kusy spojiti: Silným háčkem uchopíme krajní očko a jím provlékneme krajní očko kusu druhého, pak opět protáhneme 2. očko prvého kusu a tak střídavě až do konce. Spojená oka tvoří řetízek uprostřed a když poslední oko tenkou nití zapošijeme, nemůže se párati a tak jsme nabyli čtverce, na dvou koncích opatřeného třásněmi.

3. Pletení vložky.

K nejsnadnějším pracím náležejí vložky, okraje k ručníkům, šály, stolní pruhy; zvláště krásné jsou pokryvky a záclony. Větší opatrnosti vyžadují dětské kabátky, punčochy, letní rukavice a j.

Začneme tedy s nejsnadnějším. Vložky vyšly sice z mody, ale nezavrhneme jich, protože na nich dá se dobře práce nacvičiti a ostatně se jich může užiti i k jiným účelům.

Samozřejmo, že se pletou dvě vložky najednou. Nasnujeme 300 nití 60 cm. dlouhých příze č. 50. nebo bavlny téže síly.

Z počátku upleteme as 8 řad hladce a potom následují

řady podle vzoru: 3 hladce, X dírka, 1 hladce, dírka atd. — Druhá řada: 2 hladce, dírka, 1 hladce, dírka, 1 hladce, dírka, 1 hladce, dírka, 1 hladce, dírka, X 3 hl., devětkrát po dírce a hladkém oku.

Jak dále plésti, vyčte se z následujícího vzoru, jehož dvacátá prvá řada, šipkou označená, znamená polovici; odtud třeba vzor opačným směrem opakovati, křížky značí místa, odkud se vzor po celé délce opakuje.

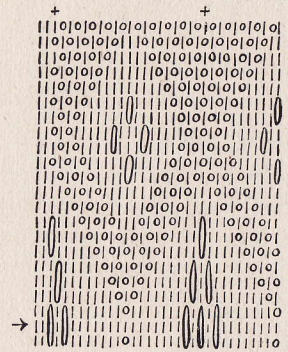

Obr. 12.

Při vytahování hůlek dolejší díl dobře přiklepáváme, aby práce jak nahoře tak dole byla stejně utahována.

Po upletení všech řad na daném vzoru upleteme opět tolik řad hladce jako jsme pletli nahoře; potom řadu dírek a konečně přestřihováním nití a vázáním uzlíčků, jak bylo na předešlé práci ukázáno, dílo ukončíme.

Konce nití u samých uzlíčků ostříháme, obě strany každé vložky obháčkujeme dlouhými sloupky a vložky jsou hotovy.

4. Okraje k ručníkům

pletou se z nití lněných. Jsou velmi pěknou okrasou ručníků a velmi trvanlivé. (Obr. 31. b).

(Na ručníku obr. 31. b. je vzor předcházející vložky, ale poněkud zmenšený.)

K ručníku 45—50 cm. širokému stačí, nasnujeme-li 240 nití as 56 cm. dlouhých. (Číslo nití 40.)

P o z n á m k a: Počet nití závisí nejen na síle nití, ale i na hustotě vzoru; čím řidší vzor, tím méně nití je třeba.

Jako na vložce tak i nyní upleteme z počátku as 8 řad hladkých a potom začneme plésti, jak následující vzor udává, avšak místo čárek znamenajících hladká oka, k vůli snažšímu přehledu je na vzoru počet hladkých ok udán v číslicích.

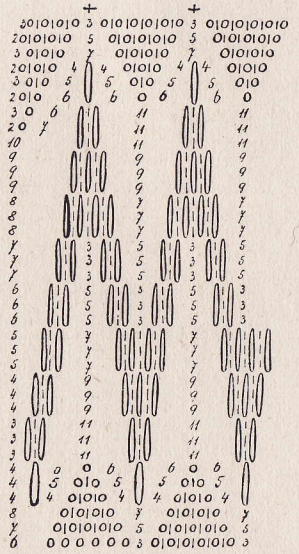

Obr. 13.

Ku konci uplete se opět několik řad hladkých, pak řada dírek a konečně se váží uzlíčky jako při pracích předešlých. Že však záleží na tom, aby byly třásně rovně dlouhé, udělá se uprostřed nití tužkou čára podle pravítka a podle té se niti přestřihují.

Třásně jsou ozdobnější, váží-li se několikrát, jak vídáme u předmětů tkaných, ale ještě lépe se hodí k tomu způsob, jak je viděti na ručníkách nebo u slintáčků.

5. Punčochy.

Punčochy dají se velmi dobře plésti na rámu, zvláště barevné (pruhované) a s dírkovými vzory; pata a chodidla se však na rámu plésti nemohou a musí se tudíž uplésti na jehlicích.

Upleteme dva kusy tak dlouhé, jak dlouhá má býti punčocha až k patě.

Jelikož na punčochu mnoha nití třeba není, a práce poměrně dlouhá, ale úzká ne tak pohodlně se plete, můžeme si najednou nasnovati na dva, tři i více párů.

Na dětské punčochy pro děti as osmileté stačí délka nití 120 cm. Vezmeme-li bavlnu prostředně silnou, stačí 160 nití.

Nasnujme 9 nití černých, při dolním motouzu nit přestřihněme, navažme k ní nit červenou, nasnujme 3 červené niti, potom opět 9 černých atd.

Potom pleteme celou délku hladce.

Na vzorkované punčoše (obr. 31.) bílé je vzor následující:

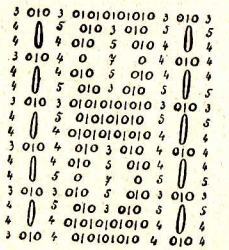

Obr. 14.

Když jsme upletli celou délku lýtka, můžeme zakončiti práci uzlíčky jako práce předešlé. (Připomínám, že kraje u motouzu mají oka, jak bylo viděti na pracích předešlých a u toho kraje plete se pata, konce střední zakončené uzlíčky, budou u punčochy nahoře.) (Obr. 29.)

Velmi dobře dá se však napodobiti kraj zoubkovaný, jak se dříve pletával na jehlicích.

K tomu se uplete naposledy 9—10 řad hladkých, potom řada dírek, pak opět 9—10 řad hladkých a pak se práce bez rozstřižení s rámu sundá. Aby se poslední řady nerozpletly, můžeme je prošíti třeba jen předním stehem. Po té oba díly rozstříhneme, tam, kde na konci byla pletena řada dírek, práci přeložíme, máme-li zbývající nitky příliš dlouhé, poněkud je ostříháme, ostalé konečky podložíme a jako obrubu ušijeme.

Dírky pak tvoří na kraji zoubky a kraj punčochy nejen pěkně vypadá, ale je také velmi pevný.

Pletli-li jsme více párů najednou, rozdělíme je od sebe tak, že přestřihneme nahoře nitku a vytáhneme ji; tím se oba kusy od sebe oddělí.

Rozumí se, že jsme pletli kusy rovné bez ujímání, které se musí sešíti. Při sešívání provedeme také ujímání, abychom punčoše dodali patřičného tvaru. (Obr. 29.)

To provedeme právě takovým způsobem, jakým jsme kusy rozdělovali: nitky, o něž chceme míti punčochu dole užší, prostě při krajích vytahujeme. Tím nám povstanou konečky, které, aby se nepáraly, zapošijeme, když obnítkem punčochu sešíváme. Potom se očka (kde byl dříve motouz) navléknou na jehlice a uplete se pata a chodidlo.

Lýtka mohou se nechati i bez ujímání, protože se práce tato značně do šířky dá vytáhnouti, nicméně punčocha podle vzoru uvedeného je nejen velmi pěkná, ale i pevná a pletení lze provésti velmi rychle, zvláště když se plete několik párů najednou. Na krátké letní punčochy pro děti stačí nasnovati niti 60 cm. délky.

6. Rukavice.

Podobně jako punčocha je pletena rukavice (obr. 31.), na niž bylo nasnováno 90 nití příze č. 60, zdélí 130 cm. Zakončiti můžeme tak, jako při punčoše. Kraj hořejší přijde k prstům, kde také vytažením nitky oddělíme si kus pro palec, kraje sešijeme a rukavici u prstů jemně obháčkujeme.

7. Šály a stolní pruhy.

Šála (obr. 32. a) je pletena z jemné francouzské bavlny barvy žluté.

Nasnováno je 700 nití 50 cm. dlouhých. Po upletení vzoru uplete se 6 řad hladkých; nyní práce nepřestřihneme, jako jsme to dělali dříve, ale utvoříme uprostřed ze zbývajících nití pás prolamovaný. K tomu cíli upleteme řadu tak, že budeme bráti po třech nebo čtyřech nitkách místo jedné. Takovým způsobem upleteme okrasnou řadu dírkovou, nebo řad více a střed pak prošijeme právě tak, jako děláme prolamování v plátně. (Ukázka prošívání obr. 38.) Kol uvedené šály je přišita krajka paličkovaná.

Jako šály pletou se také stolní pruhy.

Pruh (obr. 32. b) upleten je ze lněných nití č. 50. Nasnováno 360 nití 48 cm. dlouhých. Síťka ve čtvercích prošita zlatožlutým hedvábím, jako se dělá u síťování. Pruh pak ozdoben ještě krajkou háčkovanou.

8. Pokryvky na postel.

Pokryvka (obr. 33.) upletena je z hnědé bavlny střední síly. Nasnováno bylo 540 nití 48 cm. dlouhých.

Z počátku, jako i při jiných pracích upleteno 6 řad hladce, potom následují dvě řady dírek a konečně vzor:

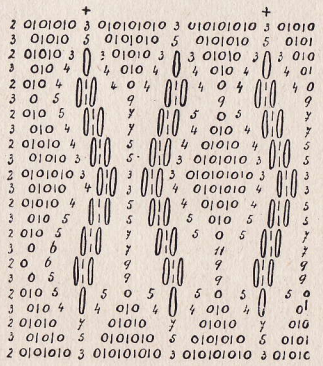

Obr. 15.

Po vzoru tomto následují dvě řady dírek, 6 řad hladkých a prolamování.

Tím byl upleten jeden pruh. Podobné pruhy upletou se čtyři a spojí se jednoduchým háčkováním, jak je na obraze viděti.

Kolem pak jsou přiháčkovány jednoduché háčkované krajky.

Druhá menší pokryvka na témž obrazu upletena ze dvou pruhů o 300 nití 48 cm. dlouhých.

Zvláště pěkné jsou pokryvky upletené ze lněných nití, které, přibarveny odvarem čaje, dostávají barvu surového hedvábí.

Budiž použito následujícího vzoru, jehož každou řadu jest nám plésti dvakráte (kromě řady hladké, která následuje po každé řadě vzorkové).

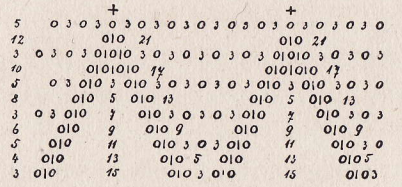

Obr. 16.

Dopletše vzor podle nákresu, máme teprve polovici, kterou směrem opačným opakujeme.

Pokryvka se vzorem tímto je rovněž ze čtyř pruhů, ale z nití mnohem jemnějších, než bavlna na pokryvce předešlé, proto je také potřebí nasnovati nitek o 80—100 více než bylo nasnováno na pokryvku hnědou.

K pokryvce nitěné hodí se nejlépe krajka paličkovaná.

9. Záclony.

Záclony mohou se plésti z pruhů příčných (obr. 30. a) i podélných (obr. 34. a).

Pruhy příčné pletou se právě tak, jako pruhy na pokryvku.

Na záclonu (obr. 34.) nasnováno 1400 nití 130 cm. dlouhých. Z toho upleten kus uprostřed s prošíváním dlouhý 4 m. a 1 m. široký. Záclona ozdobena krajkou paličkovanou.

Záclona s pruhy příčnými (obr. 30. a) je upletena ze čtyř pruhů, na něž nasnováno po 240 nitích 65 cm. dlouhých. Je pletena jako předešlá ze lněných nití prostřední síly. (Vzor 13.)

Uprostřed jsou pruhy ukončeny prolamováním různých vzorů.

Mezi pruhy vloženy pak pruhy kongresové s vyšíváním, přiměřeně široké; dolů pak přidán kus kongresový tak veliký, jak dalece chceme délku záclony doplniti.

10. Dětské kabátky.

Kabátky dlužno plésti 2 najednou: nejprve pleteme tílko, potom teprve rukávky. Na malý kabátek nasnuje se 260 nití 60 cm. dlouhých (bavlna č. 16.).

Nejprve upleteme okraj, potom pleteme desén tak daleko, kde chceme začíti otvory pro rukávy. (K tomu stačí 100 řad: 50 vzorkových, 50 hladkých.)

Potom rozpočítavše niti na 4 díly, začneme mezi prvou a druhou, potom třetí a čtvrtou čtvrtinou plésti otvory pro rukávky, což děláme tím způsobem, že na tom místě při dírkované řadě vždy dírku rozpleteme.

Na délku tílka stačí nových 100 řad, načež pleteme dále jen raménka, tu však musíme dříve ukončiti ony části, které se dále plésti nebudou. Při tom počínáme si následovně: Z kraje začneme přestřihávati po 4 nitkách a vážeme hned nahoře i dole

uzlíčky tak daleko, až nám z prvé čtvrtiny zbudou k otvoru pro rukáv 32 nitky. Tyto již zůstanou nepřestřiženy, abychom mohli na nich plésti dále raménko.

Z druhé čtvrtiny vynecháme prvých 32 nití a ostatní zase začneme přestřihávati a pokračujeme tak přes obě střední čtvrtiny, před otvorem pro rukávek opět necháme 32 nitek a konečně ze čtvrtiny čtvrté opět prvních 32 nitek pro raménko necháme, ostatní nitky do konce přestříháme.

Na raménka stačí nám as 26 řad, potom i raménka ukončíme uzlíčky.

Sňavše práci s rámu, raménka spojíme buď háčkováním nebo sešitím.

Kabátek kol krku pak obháčkujeme, rovněž dolejší okraj.

Na rukávky nasnujeme tolik nití jako na tílko, mohou však býti o něco kratší. Pleteme nahoře i dole po páru rukávků, ale nerozděleně, teprve hotovou práci vytažením nitky rozdělíme.

Že pleteme rukávky právě tak jako tílko, tedy nejprve okraj, potom desén, rozumí se samo sebou. Docílivše náležité délky, ukončíme zase přestřihováním nití a uzlíčky celou řadu, čímž uděláme rukávky úplně rovně. Chceme-li však hořejší část rukávku uplésti poněkud v obloučku, přestřihneme a zavážeme vždy jen několik nitek z kraje a ostatní pleteme dále. Tak pokračujeme až nám uprostřed zbude jen asi 10—12 nití, které najednou pak ukončíme; tím docílíme obloukovéno ukončení rukávku.

Rukávky vytažením nitky rozdělíme, sešijeme a k tílku přišijeme nebo přiháčkujeme, hledíce při tom, aby uzlíčky zůstaly vespod.

Na kabátku (obr. 29. a) je upleten vzor 1. odd. III. kreslení vzorů; na obr. 31. je na kabátku upleten nejprve proužek tkaniva, (viz tkaninové pletivo ve II. díle této knihy), který je

vyšit červeným hedvábím, potom pleten desén dle následujícího vzoru:

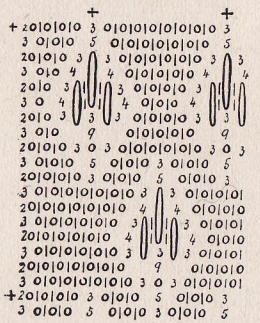

Obr. 17.

Poznámka. Po každé řadě dírkové následuje řada hladká.

Kabátky na rámu pletené jsou velmi úhledné a také trvanlivé, mají ale temnou stránku a to jsou uzlíčky, bez nichž není možno se obejíti. Podle daného návodu přijdou uzlíčky ke krku a nahoře k rukávku. Komu by se zdálo, že mohou dítě tlačiti, může se kabátek plésti tak, že uzlíky jak na tílku, tak rukávech přijdou dolů. Potom všechna práce koná se ovšem v pořádku opáčném.

Velmi pěkné jsou také kabátky pruhované, na něž nasnuje se bavlna různobarevná, jak bylo výše při popisu punčoch uvedeno.

Práce ta je tak snadná, že návod k tomu bylo by zbytečno uváděti.

11. Pletení závoje.

Závoj (obr. 29. b) upleten je z jemného hedvábí barvy černé. Nasnováno bylo 600 nití 1 m. dlouhých. (Viz obr. 27., díl III.)

Závoj bílý možno plésti z příze č. 100. (Zřejmo, že se pletou závoje dva).

Závoj na rámu pletený dobře se pere a je velmi trvanlivý. Hodí se zvláště dobře na cesty, nemusíť se ani ženliti; vytáhneme-li jej po vyprání opatrně, aby nitky nezůstaly slepeny, bude po uschnutí zcela hladký a rovný jakoby byl vyžehlen.

12. Krajkovina na dětské šatečky.

Látka na dětské šatečky (obr. 32.) upletena byla ze lněných nití č. 50.

Nasnováno bylo 600 nití 120 cm. dlouhých. Jeden z upletených kusů dá sukénku, druhý bluzku. Proužky, jak obraz náš ukazuje, jsou pleteny stále hladce, mezi nimi pak dírky dvakráte oplétané (viz odd. III.) s kosočtverečky uprostřed.

Nejprve upleten okraj, potom teprve pruhovaný vzor.

13. Krajkovina na bluzu (pruhovaná).

Material: bílé lněné niti č. 50. a černá lesklá příze téže tlouštky.

Nasnováno na rukávy (kimono) 16 nití bílých, 4 černé, 5 bílých, 4 černé (opakuje se 9krát). Délka nití 100 cm.

Na život nasnováno rovněž tolik nití, avšak as o 15 cm. delších. (Viz vzor odd. III.)

Upletená krajkovina se po vyprání (za sucha) obarví odvarem čaje, mokrá se náležitě vymandluje a hned vyžehlí. Tím nabude krásného lesku a barvy surového hedvábí.

Jak bluzu takovou šíti, není třeba návodu; jen poněkud zručná švadlena sama pozná, jak při práci si vésti; jeť látka tato tak vděčným materialem k šití, že jí možno způsobem různým upotřebiti.

II.

Tkanivo.

Ještě zajímavější pletiva jest tkanivo, jehož možno způsobem nejrůznějším použiti: na látky, hodící se zvláště znamenitě na bluzy, vesty, ručníky, slintáčky, dětské ubrousky a j.

Tkanivo začínáme právě tak jako pletivo, avšak k vůli větší zajímavosti nasnovejme nitky barvy dvojí. Na obr. 18. a dalších dvou jsou z kraje 3 nitky bílé, dále se opakuje 6 černých, 6 bílých, na konci pak místo 6 jsou jen 3 jako na začátku.

Poznámka. Nitky se při snování přestřihují a svazují při dolním motouzu.

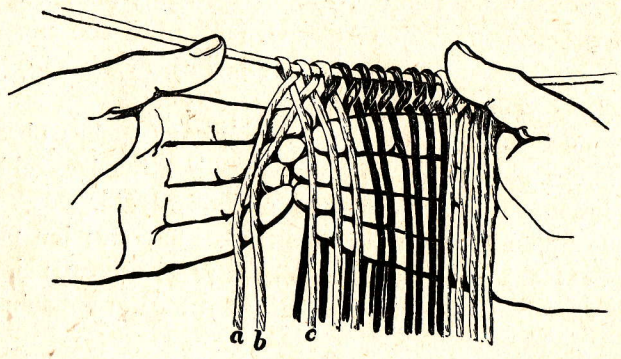

Obr. 18.

Prvou řadu upleteme tak jako prvou pletiva, avšak řadu druhou začneme plésti rukou levou z levé strany. Jak na obrázku našem je viděti, ukazováček levé ruky zdvihl krajní dvě nitky ze zadu (a, b), z nichž přes druhou (b) spustila pravá ruka nitku krajní (c) tak, že se skřížily, rozumí se, že nitka c přijde do zadu, potom bude zdvižena první nitka červená a tak

až do konce řady. (Všimněme si, když jsme pletli druhou řadu pletiva, nitky se o sebe zatáčely, při tkanivu není zatáčení, nýbrž křížení.)

Řadu třetí pleteme jako prvou z pravé strany a tak střídavě dále.

Upletše několik řad, pochopíme zcela lehce techniku práce; vidíme, proč jsme z počátku a na konci nenasnovali nití tolik, jako dále v řadě. Obr. 19. ukazuje, jak vypadá práce, když bylo upleteno 19 řad.

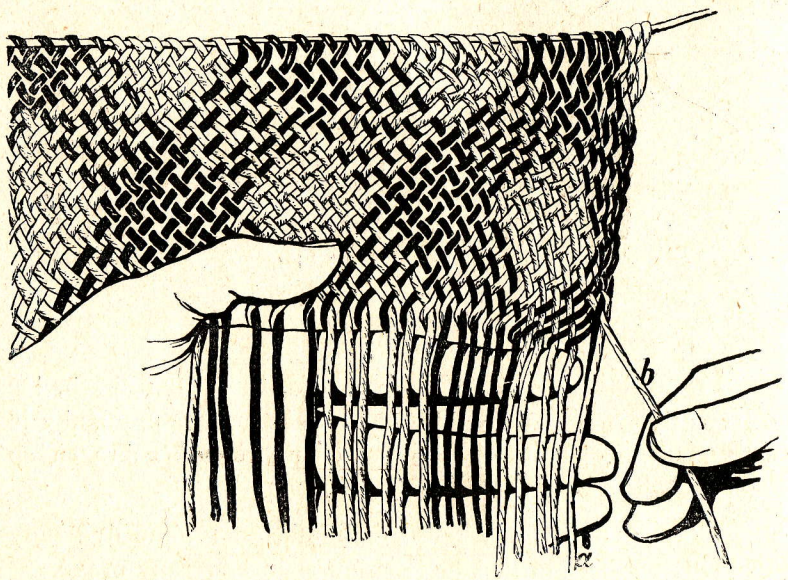

Obr. 19.

Práce tato je sama sebou velice prosta; po několika řadách pracuje se již zcela mechanicky. Opatrnosti vyžadují pouze kraje; proto je dobře, učiti se na práci s bavlnou dvojí barvy; chyba by byla hned patrna.

Zvláště pěkně se vyjímá, pracujeme-li s nitmi podvojnými,

jak je viděti na látkách (obr. 40.). Při pletení nitmi podvojnými nebudeme užívati jména nitky, nýbrž praménky.

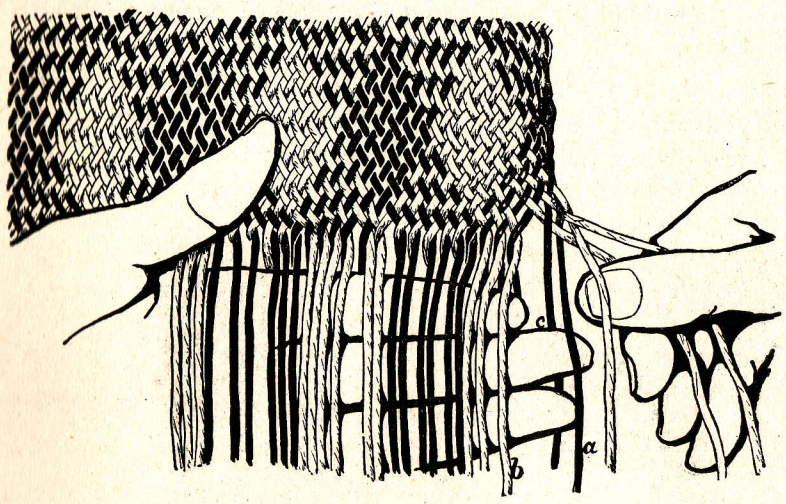

Obr. 20.

Praménky mohou býti ovšem nejen o dvou nitkách, leč i o třech i více, zvláště, je-li bavlna tenká. Práce s praménky je zvlášť pěkná, ozdobná, jak je viděti na většině zobrazených prací.

Tkanivo možno také pracovati tak, že robíme dvě řady najednou; pak ovšem pleteme každou řadu ze strany pravé.

Práce tato úžasně přibývá, nejen proto, že se rázem pletou řady dvě, ale také, že podvojné řady mohou se plésti rychleji řad jednoduchých.

Začínáme-li práci docela z počátku, upleteme si nejprve řadu jednoduchou (od pravé strany), máme-li již kousek hotový (obr. 19., 20.), začneme podvojnou řadu rovněž po řadě od pravé strany pletené.

Jako při počátku pletení vůbec vložíme prsty levé na pravém kraji mezi nitky (obr. 19.), ze dvou krajních svrchních nitek (na našem obr. bílých), vezmeme prvou (a), vložíme ji pod druhou (b), vezmeme ji (a) na palec pravé ruky a skříživše následující nitky (červenou spodní a bílou svrchní) tak, že nejprve uchopíme ukazováčkem pravé ruky nitku levou (bílou) a prostředním prstem levé ruky nitku pravou (červenou), přehodíme onu nit, již jsme drželi na palci přes nitku, kterou držel pravý ukazováček a dvojnásobné skřížení nitek je hotovo.

To se opakuje až ku konci: tedy zase nitka následující a (obr. 20.) přijde na palec, nitka b (bílá) skříží se s nitkou c (červenou), přes ni (bílou) spustí se nitka s palce (červená) a tak se pokračuje dále.

Přišedše takovým způsobem až ku konci řady, vezmeme poslední zbývající nitku k nitkám svrchním. (Podobné ukončení je u řady pletení (obr. 4.).

Jak bylo uvedeno, plete se každá následující řada. Aby práce byla pěkně stejná, obrátíme po každé podvojné řadě rám a pleteme řadu následující ze strany druhé, ale vždycky z prava.

Poněkud pracnější je sklepávání řad dolních, tu je nutno nitku po nitce prsty přitáhnouti a urovnati. Také nitky dolejší se při řadách podvojných více zakrucují, a pleteme-li s praménky, jest toto zakrucování na závadu úměrnosti dolních řad, proto při sklepávání zakroucené praménky dole roztočíme.

Tato práce zdá se z počátku piplavou, avšak překoná-li se začátek, brzy nabudeme takové zručnosti, že práce bude úžasně přibývati. Nejlépe učiníme, když po ukončení řady hned spodní hůlku vytáhneme, dolní řadu urovnáme, zbývající hůlku mezi nitkami postrčíme na druhou stranu rámu a z té strany pleteme řadu následující.

1. Pletení kabelky.

Na kabelku (obr. 29. a) nasnováno 80 nití 70 cm. dlouhých bavlny č. 4.

Po upletení dvaceti řad podvojných následuje řada jednoduchých dírek, po té opět 4 řady tkaniva a konečně řada dírek na ukončení (uzlíky).

Oba díly sešijí se po stranách obnítkem, dole vedle uzlíků na stroji, nahoře se obháčkují dírkami, jimiž se protáhne šňůra, vloží se podšívka a kabelka je hotova.

Kabelka (obr. 29. b) upletena je z bavlny č. 8., nasnováno rovněž 80 nití 54 cm. dlouhých.

Z počátku upleteny 4 podvojné řady, potom řada dírek na protáhnutí šňůry, 30 řad tkaniva a konečná řada dírek na uzlíčky.

Po sešití kabelka ozdobena křížkovým vyšíváním. Pěkné jsou též kabelky různobarevné.

Zvláště krásné je tkanivo s různobarevnými kraji (obr. 21.). Na obrázku tomto je viděti tkanivo, určené rovněž pro kabelku. Nasnovány nitě 86 cm. délky bavlny č. 4.

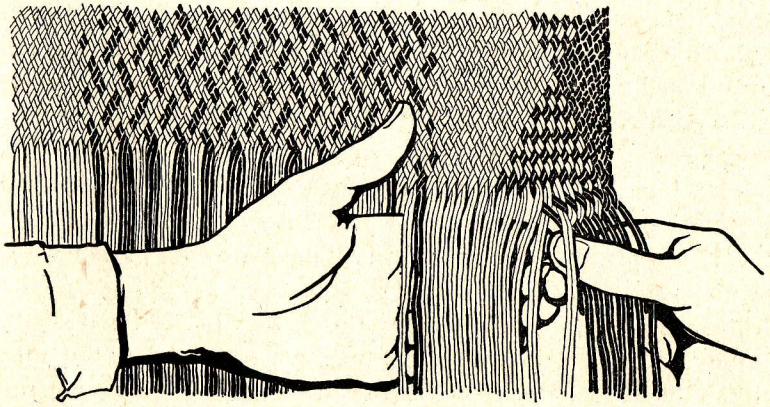

Obr. 21.

Z kraje nasnováno 12 nití modrých, 24 nití bílých (2 modré, 4 bílé — toto se 12krát opakuje), potom opět 24 nití bílých a 12 modrých.

Poznali jsme při prvém pokusu tkaniva, že všechny nitky směřují šikmým směrem ke krajům a přišedše na kraj, vracejí se opět ku středu a k protějšímu kraji. Avšak na práci této nechceme pustit modrých nitek dále, než je nám libo a proto je vracíme, což se děje jednoduše tím způsobem, že při křížení nitek vezmeme z levé strany ukazováčkem pravé ruky spodní nitku (modrou) místo nitky svrchní a tím jsme modré nitce dali opáčný směr.

Tento způsob vracení nitek nehodí se nám při každém vzoru jak je viděti hned na práci této u modrých nitek středních; zde musíme provésti skřížení nitek, ale místo, abychom nitku (bílou) s palce pustili přes nitku modrou, uchopíme tuto prostředním prstem levé ruky, svrchní nitku (bílou) na levé straně vtáhneme ukazováčkem pravé ruky na pravo přes nit modrou a přehodíme přes ni nitku (bílou), již jsme na palci drželi.

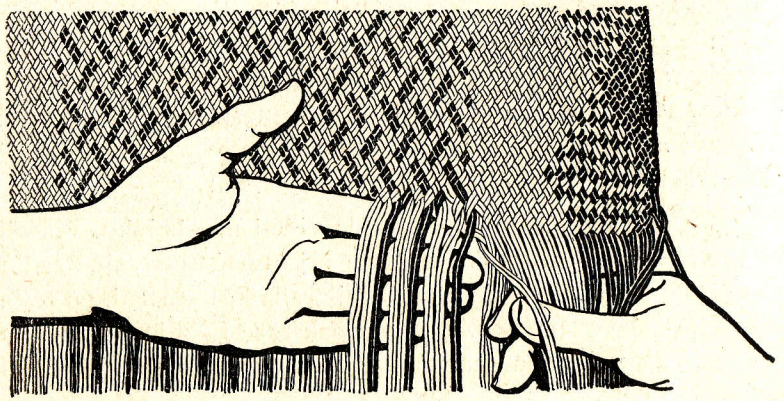

Obr. 22.

Snadno možno poznati, kterého z těchto dvou způsobů vracení nitek se má užiti a proto při jednotlivých pracích nebudu toho již uváděti.

Kabelka (obr. 38a.)

upletena z hnědé lesklé bavlny. Niti 60 cm. délky. Nasnováno 6 praménků tmavých (na pramének počítány 4 nitky — tedy 6 praménků — 24 nitek), 5 praménků světlých, potom se šestkráte opakuje: 2 pram. tmavé, 2 světlé, načež přijdou opět 2 tmavé, 5 světlých a 6 tmavých.

Jak je z obrázku viděti, krajové tmavé nitky tvoří rovný pruh, střední pak pravidelné čtverečky. Toho docílíme, když 2 krajní tmavé praménky sousedící se světlými při každé druhé (podvojné řadě) vracíme, dva pak ze středních tmavých praménků po krajích při každé čtvrté řadě.

Práce pak ukončí se dírkami a uzlíky. Sešití pak jak výše uvedeno.

Vedle popsané kabelky viděti upletené tkanivo na pompadurku z bavlny hnědé barvy dvojí a kremové (obr. 38b.).

Nití nasnováno 60 cm. zdélí. Z počátku 6 praménků tmavých, 2 kremové, 2 tmavé, 4 světle hnědé; dále se opakuje třikráte: 2 praménky tmavé, 2 kremové, 2 tmavé, 2 světlé; k tomu pak se připojí ještě 2 světlé, 2 tmavé, 2 kremové, 6 tmavých. — Praménky rovněž o 4 nitích. Na obou stranách dva krajní kremové a vedle nich oba tmavé praménky se při každé druhé řadě vracejí.

Ze středových krajních, jak je viděti na obrázku, vracejí se tmavé a kremové a sice nejprve při čtvrté (podvojné řadě) oba krajní praménky, načež následuje řada bez vracení, po té se opět vrací oba praménky kremové, pak zase řada bez vracení a opět se pak vrátí oba praménky tmavé. To se opakuje až ku konci.

Z obrázku je viděti, že nahoře je upletena řada dírek (dvakrát oplétaných) k protažení šňůry.

Vyobrazení ukazuje také, že tyto dírky mají se plésti, když kremové praménky jdoucí proti sobě, se spojily.

Po upletení řady dírek pletou se hned zase (aniž by se pletla řada pletiva) podvojné řady tkaniva, nutno však dáti pozor, aby se praménky nepopletly, aby pravidelně byly vedle sebe barvy, jak bylo původně nasnováno.

2. Vázanky.

Na obr. 29. viděti úzkou vázanku z kremového a hnědého hedvábí.

Vázanka pletena je z praménků o 2 nitích. Nasnovány 4 praménky kremové, 2 hnědé a 4 kremové. Délka nití 100 cm. — Upleteny 2 kusy, které po ukončení tkaniva spojí se oko s okem a přistřižené konečky práce zašijí se do kovových kornoutků; není-li jich, mohou se svázati v třapeček.

Vázanka č. 3. (obr. 37.) pletena je z červeného a bílého hedvábí. Čtverečky skládají se ze 6 praménků, nasnovány tudíž z kraje 3 praménky bílé, dále následuje třikrát po 6 červených a 6 bílých. Na konci, rozumí se, místo 6 praménků bílých, budou pouze 3. Délka rovněž 100 cm.

Vázanka č. 3. ukončena je bez uzlíčků, konce pak do špičky podloženy a obšity; že se pletly dva konce, které se musí známým způsobem spojiti, netřeba snad podotýkati.

Vázanka č. 4. ukončena je ozdobným třepením, na něž upleteny 3 řady dírek, potom niti přestřihovány a vázány uzlíky.

P o z n á m k a. Podobně pletou si ruské venkovanky pásky k podpásání sarafánu a mužům k podpásání rubášky. Pásky ty však musí býti velmi dlouhé a tudíž nepletou se na rámu; na plot přiváží si provázek a proti němu, kam se může přivázati, druhý a na tyto provázky nasnují se niti dlouhé někdy přes celý dvůr. Pletou se z pestré vlny, konce pak opatří třapci. Podobně, jako tyto ruské pásky, pletou se povijany.

3. Slintáčky, dětské ubrousky.

Obr. 35. a 36.

Nejprve musíme uplésti raménka, potom náhrudníček, jak z uvedených obrázků je viděti, upleteme najednou slintáčky dva.

Mají-li býti as 24 cm. dlouhé, nasnujeme nití 60 cm. délky; na každé raménko 24 nití bavlny č. 4. Dvanáct podvojných řad stačí na raménka, potom nasnujeme na náhrudníček.

Snování to musí se díti velmi přesně a opatrně, aby nové nasnované niti byly právě tak dlouhé, jako niti krajové. Počínáme si takto: utáhneme niti na rámu, jak možno nejvíce, aby byly zcela napjaty, potom obě raménka posuneme ke krajům, abychom mezi nimi měli volné místo k nasnování nití pro náhrudníček.

Hůlku (zůstala mezi nitmi jedna) přivážeme pevně na obou jejích koncích k rámu, vložíme mezi nitky ještě jednu hůlku, kterou posuneme k hořejší upletené části a také ji k rámu pevně přivážeme tak, aby neupletené niti byly hůlkami pevně nataženy.

Potom přivážeme pod každou hůlku motouz nebo strunu, na niž nasnujeme mezi raménka zase 24 nití (začátek i konec nití přivazujeme jako vždy dole).

Odvázavše obě hůlky, horní hůlku docela vytáhneme a urovnáme nitky, abychom mohli začíti práci: pleteme, rozumí se samo sebou, nejprve praménky raménka, přibéřeme k nim nitky náhrudníčku a pak levého ramínka, tak že budeme míti řadu jednu.

Postup práce zobrazen je na obr. 40. Práci ukončíme ozdobnými dírkami a vázáním třásní.

Zdálo-li by se ukončení uzlíky nevhodným pro tloušťku bavlny, můžeme zaměniti obšitím, jak je viděti na ubrouskách č. 1.—3. a 5. obr. 36.

Na slintáček č. 1. nasnovány niti 65 cm. dlouhé, bavlny bílé a hnědé č. 4.

Z kraje nasnováno 6 nití hnědých, 12 bílých, 2 hnědé a 2 bílé pro raménko jedno, na druhé snováno v poměru obráceném: 2 bílé, 2 hnědé, 12 bílých a 6 hnědých.

Když jsou raménka dosti dlouhá, nasnuje se 18 nití pro náhrudníček.

Slintáček pleten z nití jednoduchých.

P o z n á m k a. Kdy se mají barevné nitky vraceti, neuvádíme již, majíce za to, že po nacvičení předešlého nebude již nesnadno poznati to z obrázku.

Slintáček č. 5.

pleten z praménků o 2 nitích z bavlny č. 4. jako všechny ostatní.

Nitě 96 cm. dlouhé. Na raménko nasnovány 2 praménky bílé, 4 modré, 13 bílých. (Na druhé raménko totéž v obráceném pořádku.)

Na náhrudníček třeba nasnovati 17 praménků.

Ubrousek č. 6.

pleten z praménků jako předešlý slintáček. Délka nití 120 cm.

Nasnováno: 5 praménků červených, 10 bílých; pak třikráte opak: 2 praménky červené, 2 bílé.

Náhrudníček z 18 praménků.

Ubrousek č. 7.

Délka 120 cm., pro raménko nasnováno: 1 pramének bílý, potom se opakuje sedmkrát 2 červené, 2 bílé, na konci opět 1 červený.

Než se začne snovati na náhrudníček, třeba hleděti nejen k tomu, aby raménka byla dosti dlouhá, ale také, aby na vnitřních krajích zase byl jeden pramének červený nebo jeden bílý, k němu přisnove se zase jeden pramének téže barvy, aby pak celá řada měla pravidelně 2 praménky bílé a 2 červené.

4. **Záclony.**

Záclona, obr. 30. b, upletena je z nebílené bavlny č. 6.

Na obě poloviny záclony upleteno 11 pruhů, z nichž 10 je uprostřed prošito, 11. je ale rozdělen třásněmi ve pruhy dva, z nichž každý připojí se k jedné polovici, jakožto dolejší, třásněmi ukončená její část.

Na jednotlivé pruhy nasnuje se po 220 nitích 64 cm. délky. Nejprve uplete se 27 podvojných řad o jednoduchých nitích, potom následuje dírkovaný proužek s nitmi podvojnými (dírky upletené s nitmi jednoduchými byly by ve tkanivu příliš drobné), vzor k dírkám viz obr. 10. a 11.

Z nití jednoduchých k podvojným přejdeme tak, že po tkanivu pletouce hladkou řadu pletiva, béřeme dvě nitky místo jedné; po řadě té následují řady dírkové, jak vzor naznačuje.

Když byla upletena poslední řada vzoru, rozdělíme opět nitky a s jednoduchými nitkami upleteme 15 podvojných řad tkaniny. Na to následují 2 řady dírek opět s nitmi podvojnými a zbývající střed nití konečně prošijeme.

Takových pruhů upleteme tedy pro každou polovinu záclony 5.

Spojování pruhů.

(Bylo též při pletivu popsáno.)

Každý pruh je nahoře i dole ukončen očky,; ta spojíme tak, že vezmeme silným háčkem očko prvé, protáhneme jím prvé očko pruhu druhého, tímto opět očko prvního pruhu a tak střídavě až do konce. Poslední očko pak zapošijeme, aby se nám nevyvleklo.

Spojení takové skoro není ani znáti.

Strana ta, na níž jsme očka spojovali, je rub; přesvědčíme se, že na straně druhé směr nitek naprosto není přerušen a tak bez obtíží můžeme počíti vyšívání buď křížkové nebo plochými stehy.

Záclona na našem obrázku je vyšita stehy plochými vlnou v barvách: růžové, modré a olivově zelené; každé barvy jsou dva odstíny.

Vzorů k vyšívání nepodávám, nespadáť to v náš obor. (Pruhy jsou spojovány uprostřed širokého vyšitého pruhu, jak obraz ukazuje, není spojení naprosto znáti.)

Všech deset pruhů upleteme stejně, toliko jedenáctý bude

jiný. Upleteme 30 podvojných řad, potom dírky a ukončíme třásněmi, tak nám povstanou díly dva, z nichž každý připojíme k pěti již spojeným pruhům a nabudeme dvou dílů záclony, z nichž každý bude dole ukončen třásněmi.

Na záclonĕ naší jsou na jedné straně krajky, na druhé rovný pruh, oba jsou paličkovány z téže bavlny, jako celá záclona.

P o z n á m k a. Tkanivo na rámu jest šikmé, tudíž se vytahuje, je tedy potřebí kraje upevniti, aby se netáhly, což se může státi háčkováním, ale paličkování se hodí lépe, podobáť se pletivu na rámu paličkování nejvíce. Zcela tak je upletena pokrývka na postel na obr. 34.

Záclona b (obr. 34.).

je pletena z bordeaux bavlny č. 6.

Na kus 3 a půl m. dlouhý a 1 m. široký upleteny čtyři pruhy, z nichž na každý nasnováno 360 nití 100 cm. zdélí.

Pleteno s nitmi jednoduchými.

Nejprve upleten úzký proužek tkaniva o osmi podvojných řadách, potom řada dírková, jako u záclony předešlé, načež následuje opět pruh tkaniny o 68 podvojných řadách.

(Jest samozřejmo, že kdyby se potřeba viděla, může se uplésti řad více nebo méně než je udáno.)

Po upletení koncových dírek střed se prošije. (Viz prošívání obr. 38.) Jelikož se přes spojení pruhů nevyšívá, možno vyšívati každý pruh zvláště a vyšité teprve spojiti.

Záclona na našem obrázku nebyla vyšita podle vzoru. Dobře vymandlovaný pruh byl položen na stůl a na něm křídou nakreslen vzor. Přes křídový náčrt pak křížky šito vlnou v barvě zelené, růžové a zlatožluté.

P o z n á m k a. Vyšívání tímto způsobem jde úžasně rychle, neboť odpadá zdlouhavé počítání křížků; ovšem pruhy nejsou vyšity s přesností, té však také při takových vzorech není třeba, naopak nepřesnost ta dodává vzoru lehkosti a půvabu.

Zručná kreslířka dovede zajisté si nakresliti vzory, že pů-

sobí ladným dojmem. Zajisté na hotové práci nikdo křížků počítati nebude.

Spojené čtyři pruhy jsou podšity saténem téže barvy a po straně a dole ozdobeny pruhem s balonky.

(Na oba díly této záclony spotřebováno skoro 8 liber bavlny od firmy Zlatník a Tlapák v Král. Dvoře n. L.)

5. **Ručníky** (obr. 39.).

Ručník č. 1. pleten je z bílé bavlny č. 4.

Nasnováno 120 nití dlouhých 160 cm. Upleteno s nitmi jednoduchými 60 podvojných řad, po nichž pletena řada dírková, k čemuž se opět béře po dvou nitkách místo jedné, jak bylo ukázáno na záclony č. 1.

Dírky upleteny dle následujícího vzoru:

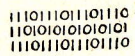

Obr. 23.

Po pruhu dírkovém následuje zase tkanivo z 18 řad podvojných, po nichž následují zase dírky, jako výše a konečně třásně.

Poznámka. Kdyby zbývající niti uprostřed byly příliš dlouhé, může se uplésti více řad tkaniva, než je udáno. Pravidlo toto platí vždy při pletení podobných věcí a proto na jiných místech ho již uváděti nebudeme.

Oba pruhy spojíme, jak bylo při záclonách popsáno a dolní pruh pak vyšijeme.

Na obrázku našem je pruh ten vyšit červenou a modrou bavlnou stehem křížkovým.

Číslo 2.

Ručník č. 2. upleten z bavlny bílé č. 6. Nasnováno 140 nití.

Pleteno s nitmi jednoduchými; po pěti podvojných řadách následuje proužek dírkový (obr. 11.). Dále následují tři pruhy tkaniva dírkovými proužky od sebe oddělené, z nich prvý sestává ze 12 řad podvojných, druhý ze 24 a třetí ze 32.

Po konečném proužku dírkovém následují třásně.

Všechny tkaninové pruhy vyšity jsou dlouhými stehy bavlnou nebílenou č. 6.

Číslo 3.

Ručník č. 3. upleten je z bílé atlasky č. 10.

Jest upleteno 5 pruhů tkaninových, z nichž na prvém je 11 řad podvojných, na druhém 5, na třetím 24, na čtvrtém opět 5 a na posledním 23 řad; konečně dírky a třásně.

Řady dírkové mezi hustými pruhy jsou pleteny podle vzoru 24., 35., oddíl III. kres. vzorů. Dolní pruh vyšit křížky.

Číslo 4.

Rovněž pěkné jsou ručníky z tkaniva barevného.

Ručník č. 4. je upleten z bavlny nebílené (lesklé) a modré č. 6.

Pleteno s praménky o 2 nitích. Nasnováno 12 praménků nebílených, 1 modrý, 3 nebílené, 1 modrý, 24 nebílených, 1 modrý, 3 nebílené, 1 modrý, 24 nebílených, 1 modrý, 3 nebílené, 1 modrý, 12 nebílených.

Pleteno tkanivo bez dírkových řad.

Teprve když je tkanina dosti dlouhá, ukončí se dírkami a třásněmi.

Číslo 5.

Zvláště pěkné jsou ručníky s krajem barevným a práce sama o sobě velmi zajímavá, jak jsme již na pletení dětských ubrousků poznali.

Ručník č. 5. je pleten z bílé a modré bavlny č. 4.

Nasnováno z kraje 6 nití modrých, 12 bílých, 2 modré, 80 bílých, 2 modré, 12 bílých a 6 modrých. Modré nitky musí se při pletení vraceti jak bylo výše nakázáno.

(Na obr. 34. je kostkovaný ručník z bavlny nebílené, červené a růžové.)

6. Vesty a kravaty pro pány.

Tkanivo na rámu pletené hodí se znamenitě na vesty pro pány.

Plete-li se látka jednobarevná, může se pěkně hedvábím vyšíti. (Obr. 34.)

Na vestu (obr. 37., č. 1.) nasnováno 444 nití 150 cm. dlouhých. Bavlna (atlaska) č. 10 bílá a černá. Praménky o 2 nitích. Nasnován z kraje 1 pramének bílý, potom se stále opakuje: 1 pramének černý, 2 bílé, na konci zase jako na začátku 1 pramének bílý.

Na obrázku našem, jak jest viděti, jsou u vesty vypleteny dírky k zapínání i kapsy, nemusí se tudíž látka prostříhávati, což ovšem býti nemusí; stříhá ť se látka tato tak dobře jako jiné látky ze silných nití tkané. Zde bylo tak učiněno více k vůli ukázce, co všechno můžeme prací touto dokázati.

Vesta č. 2. je pletena z bavlny černé a potom celá plocha vyšita hedvábím.

Vesta (obr. 34.) je opět z bavlny bílé a pouze rohy jsou vyšity růžovým hedvábím.

Upleteme-li veliký kus látky, již pak musíme stříhati, nemusíme práci končiti uzlíčky: dopleteme tak daleko, jak možno, potom práci s rámu sejmeme, poslední řadu prošijeme na stroji a tím zamezíme rozplétání nitek.

Na obr. 40. c je látka bílá a vyšitá hedvábím, d je vzor látky obr. 37. č. 1.

Kravaty.

Z téže tkaniny můžeme také zhotoviti kravaty k vestám, což je pěkné také proto, že každý pásek upleteme zvláště, jsou tedy po obou stranách kraje a není potřebí podšívky.

K vestě č. 1. obr. 37., upletena kravata (obr. 34.), na niž

nasnovány nitě 120 cm. dlouhé. Na pásek kol krku 18 nití, na svrchní konec 84 a na spodní 54 nití. Z kusů těchto ušity pak kravaty dvě.

Na malou kravatu k vestě (obr. 34.) kromě pásku kol krku nasnováno na vázanku (2 kusy) po 36 nitích.

Konce obou kravat do špičky podloženy, a kravata druhá podobně jako vesta, k níž náleží, vyšita.

Pěkné jsou též pouhé pásky, aby se mohly zavázati. Na vázanky takové stačí délka nití 170 cm.

Dámské vázanky č. 3. a 4. (obr. 37.) a vázanka na obr. 30c. byly níže popsány.

(Bylo již podotknuto, že se pletou 2 polovice, které se spojí, jak jsme u ručníků poznali.)

7. Tkanivo na bluzy.

Velmi výhodně lze použíti tkaniny na rámu pletené na dámské bluzy. Látka ta je nejen velmi trvanlivá, ale i pěkná. Majíc nitě šikmé, vytahuje se dle potřeby, je tudíž velice pohodlná i na těle příjemná.

Vlněné látky toho druhu jsou velmi teplé, bavlněné pak jsou zvlášť praktické pro cyklistky; pružná látka nevzdoruje pohybům těla a jsouc dosti porovitá, nezadržuje potu.

Pro cestovatelky má tu neocenitelnou výhodu, že se velmi snadno dá vyprati a naprosto nepotřebuje žehlení. Jakmile po vyprání uschla, může se hned obléci a nikdo nepozná, že na ní schází některý výkon pradlenského umění.

Na bluzu bavlněnou stačí nasnovati okolo 600 nití 150 cm. dlouhých. Hodí se nejlépe č. 12. Máme-li bavlnu silnější nebo vlnu, nasnujeme nití poněkud méně.

Počet tento je pro tkaninu s nitmi podvojnými; budeme-li plésti s nitmi jednoduchými, stačí nám o 100 nití méně.

Tak upleteme dva kusy, z nichž jeden bude na život, druhý na rukávy.

U životu vystříhneme pouze otvory pro rukávy, sestříhneme ramena a utvoříme kruh pro límec u krku.

Do pasu látky nesestřihujeme; vytáhne se podle těla, a proto je i šití velmi jednoduché, když život je z jediného kusu.

Na rukávy střihneme z druhého kusu tak, že položíme střih na tkanivo, aby dolejší kraj rukávu přišel právě do kraje látky (kde jsou očka, nikoli konečky), pak má rukáv dole okraj, netřeba tu podkládati podšívky, ale můžeme rukáv drobnými zoubky obháčkovati, což vypadá velmi ozdobně a rukáv u ruky je docela pružný.

Je-li látka jednobarevná, může se vyšíti.

Na bluzu (obr. 40. e) vzata bavlna nebílená a černá. Nasnováno z kraje 7 praménků nebílených, potom se opakuje: 2 černé, 2 nebílené, 4 černé, 2 nebílené, 2 černé, 14 nebílených. Takovým způsobem se pokračuje až do konce, kde opět jako na začátku místo 14 praménků nebílených nasnuje se toliko 7.

Praménky na všech látkách (obr. 40.) jsou, jak je viděti, o 2 nitkách. Tkanina a z bavlny nebílené a dvou hnědých: tmavé a světlé.

Nasnováno z kraje 5 praménků nebílených, potom se opakuje: 3 praménky světlohnědé, 1 nebílený, 2 tmavohnědé, 1 nebílený, 3 světlohnědé, 10 nebílených atd., Na konci opět 5 nebílených..

Obr. 40., vzor b. Bavlna nebílená a šedomodrá.

Z kraje 4 praménky nebílené; dále se opakuje: 1 modrý, 1 nebílený, 1 modrý, 1 nebílený, 1 modrý, 1 nebílený, 1 modrý, 1 nebílený, 1 modrý, 5 bílých. Na konci zase 4 nebílené.

8. Látka vlněná na dětské šatečky.

Na obr. 37., č. 5. je vlněná látka na dětské šatečky z vlny tmavomodré a světlešedé.

Nasnováno 12 praménků modrých, 1 šedý, 1 modrý, 1 šedý, 1 modrý, 1 šedý, 2 modré 1 šedý, 1 modrý, 1 šedý, 1 modrý, 1 šedý, 12 modrých atd.

Jelikož 12 praménků modrých tvoří pruh, jak je na obrázku viděti, je i na kraji stejný počet nití na rozdíl od předešlých vzorů.

Kdy šedé nitky mají se vraceti, ponecháváme k vyčtení z obrázku.

Modrých pruhů nasnováno 16; délka nití 150 cm.

9. Šle.

Za starodávna pletly se u nás na rámu šle. V Borohrádku náležela výroba šlí k domácímu průmyslu; žena snadno zrobila 12 párů za den. Nyní ovšem výrobky tovární domácí tento průmysl zatlačily. Nicméně šle na rámu pletené jsou velmi pěkné; není druhé ruční práce, jíž by se tak výhodně mohlo užíti k výrobě šlí, jako je práce tato, nejen že jde velmi rychle, ale také šikmé pletení znamenitě se k tomu účelu hodí, neboť se vytahuje a tudíž ramen nedře.

Na šle 70 cm. dlouhé nasnujeme nitě asi 190 cm. dlouhé. (Nasnovati můžeme bez rámu, prostě mezi židličkami a plésti v poloze vodorovné.)

Budeme plésti s praménky; je-li bavlna tenká, můžeme počítati 6 nitek na pramének.

Nasnujeme dvakrát po 8 praménkách. (Budeme plésti jednu šli nahoře, druhou dole.)

Každých těchto 8 praménků pleteme z počátku zvláště; nejprve upleteme 2 podvojné řady (začali jsme tak plésti 2 pásky), potom v každém pásku začneme plésti dírku; upleteme totiž první 4 praménky tak, že čtvrtým jako bychom řadu končili a pátým opět znovu načínali, tak zase každý pásek dělíme na dvé.

Takovým způsobem upleteme 3—4 řady, podle toho, jak má dírka býti velká, načež pleteme zase všech 8 praménků nerozděleně.

Upletše oba pásky as 12 cm. dlouhé, spojíme je v jedno tak, že pleteme nyní všech 16 praménků nerozděleně. Tak bu-

deme plésti až ku konci, kde podobně jako na začátku upleteme dírky.

Chceme-li konce míti užší, můžeme po krajích pásků praménky posloupně vynechávati a tak pásky súžíme, vynechané pak nitě vespod zapošijeme.

10. Výrobky z vlny knotkové.

Veškeré práce, které až dosud uvedeny byly, nebyly pleteny až do konce; buď byly ukončeny třásněmi nebo prošitím, nebo, jako látky na bluzy a vesty, byly pleteny tak daleko, dokud délka zbývajících nití dovolovala volného pohybu prsty. Leč práce může býti dokončena tak, že řady hořejší těsně sejdou se s dolejšími uprostřed. K tomu ovšem musíme přibrati na pomoc silný háček, jehož místo prstů použijeme.

To je práce méně pohodlná než pletení pomocí prstů, ale při materiálu pružném jako je vlna, koná se bez valných obtíží.

Poskytuje té výhody, že nemusíme zmařiti ani nejmenší nitky, uspoříme tudíž mnoho, a na mnohé věci hodí se lépe než práce přestřižená, jako zvláště na výrobky z vlny knotkové, která jsouc značně tlustá, je výtečným materiálem na zimní čapky, kabáty, pláště, rukávníky a j.

11. Čapky a čepečky.

Na čapku nasnujeme 72 nití dlouhých 88 cm., z nich je prvních 14 bílých, ostatní černé.

Nasnovavše nitě, přitáhneme si motouz tak, by nitě vlněné byly náležitě napjaty a pleteme tak, že při třetí podvojné řadě bílé nitky vrátíme, aby nám tvořily ozdobný okraj. Máme-li jen poněkud zručnosti, dostaneme se za půl hodiny do středu nitek, kde nám pro prsty zbývá již málo místa, dokončíme tedy práci silným háčkem, jímž nitě místo hůlkou držíme, zůstavivše háček mezi nitmi. Přišedše na konec řady, uchopíme háčkem kus vlny, kterou středem protáhneme, táhnouce háček zpět. Konce opatrně zapošijeme, načež upletený obdélník

spojíme oko k oku na těch místech, kde byla provléknuta struna, kraj ozdobný necháme volný, jelikož se zahne nahoru, protější kraj sešijeme a čepice je hotova tak, že není třeba než smáčknutím dají jí tvar, jakého si přejeme.

Ohrnutý okraj může býti také rozdělený, což uděláme tím, že onu část, kterou chceme vzhůru ohrnouti, nesešijeme; můžeme ji pak dle libosti ozdobiti knoflíky, šňůrkami a p.

Na čepeček (obr. ~~44.~~ a) nasnováno rovněž 72 nití 68 cm. dlouhých. Čepeček pleten z vlny barvy hnědé a pávově modré; každé barvy nasnováno polovic. Postup práce jako při čapce, sešita ale pouze část modrá; hnědá přehrnuta na zad jako výložka. Na každou pak stranu přišit na výložku balonek z téže vlny.

12. Kabát pro dítě 3—4leté. (Obr. 41. b).

Nasnováno 160 nití 72 cm. dlouhých vlny hnědé. Nitě rozděleny pak pletením na tři díly: pleteno 50 nití (25 praménků), pak 60 a zase 50, tak upleteno 17 podvojných řad, následující pak řady pleteny nerozděleně až do konce, kde ukončeno právě tak, jak popsáno při pletení čapky. Tím upletli jsme obdélník 98 cm. dlouhý a 48 cm. široký. Část, která byla pletena dole, bude tvořiti hořejšek kabátku. Ten je, jako dolejšek rozdělen na tři díly. Přiměřeně velkou část mezi těmito díly šikmo sešijeme pro ramena a zůstanou nám otvory pro rukávy. Na rukávy nasnujeme niti 38 cm. dlouhé a sice 18 modrých a 54 hnědých. Modré niti budou tvořiti manžetku, musí se tudíž vraceti. Postup práce jako dříve. Rukávky budou 42 cm. dlouhé a 25 cm. široké; jsou sice úplně rovné, ale sešitím můžeme jim dodati zahnutého tvaru a že se látka velmi poddává, není ani na ujmu okolnost, že jsou i nahoře zcela rovny.

(Jak možno uplésti rukáv nahoře do oblouku, bude ukázáno při popisu kabátu většího.)

Konečně upleten ještě límeček z 18 nití 52 cm. dlouhých.

Kabátek je přepásán úzkým páskem z vlny hnědé; nasnováno naň 6 nití 100 cm. dlouhých.

Poznámka: Má-li se kabátek zapínati na knoflíky, upletou se dírky as 3—4 praménky od kraje a to po každé osmé podvojné řadě. Dělají se však pouze při jedné řadě, jinak by byly příliš veliké.

Na kabátek spotřebováno $3^1/_2$ přadena o 50 gr.

13. Pláštík pro dívku 9—12letou.

Pláštík (obr. 41. c) upleten z černé a bílé vlny.

Nasnováno celkem 210 nití, z nichž 28 bílých, ostatní černé, délky 110 cm.

Nitě rozděleny na 3 stejné díly, pleteno tudíž po 70 nitích.

Takto ve třech dílech pleteno 23 podvojných řad, potom pleteno v celku. Nitě bílé vraceny při každé řadě a tak se utvoří rovný bílý pruh.

Pleteme-li horní řady volně, dolejší pak poněkud více přitáhneme, bude část dolejší menší, což se nám dobře hodí pro tvar pláštíku (strana dolejší přijde nahoru, jako u kabátku předešlého).

Na rukávky potřebí nití 42 cm. dlouhých a sice 80 černých a 26 bílých. Upletše 8 podvojných řad začneme přidávati niti (černé), abychom docílili obloukového vypjetí na hořejším konci rukávu: Vezmeme klubko černé vlny, konec její přišpendlíme na kraji černých nití dole při poslední řadě. Na to vedeme nitku k hořejší poslední řadě, kde ji rovněž přišpendlíme, konec s klubkem necháme pak volně viseti. Přibyl nám tak jeden pramének, který hned vpleteme mezi ostatní. O každé dvě řady dále učiníme totéž, což opakujeme čtyřikrát. Zatím se dostaneme ku středu, kde známým způsobem práci zakončíme.

Aby byl rukáv nahoře také širší, přidáme ke spodní části klínek, který můžeme ženglí vyplésti napodobíce proplétání praménků jako při látání punčoch, nebo použivše k tomu částí, jež ustřihneme, sešívajíce ramena pláštíku. — Rukávy nabudou tak zcela bezvadného tvaru.

Límec je upleten ze 30 nití délky 68 cm. Pletše z počátku rozděleně jako při kabátku hnědém, obdržíme vlastně pláštík dole trojdílný; rozdělené části sešněrujeme bílou hedvábnou pertlí, bílé výložky ozdobíme pak velkými knoflíky černým sametem potaženými.

Poznámka: Pláštík tento můžeme plésti také ze tří dílů, na každý nasnovati 70 nití a pak z dílů těch pláštík sestaviti. Práce taková je mnohem pohodlnější.

Na pláštík spotřebováno 8 přaden černých a 2 bílá.

K pláštíku náleží též čepeček (d), pletený rovněž z bílé a černé vlny, jest o něco větší čepečku hnědého. Místo balounků po stranách vypleteme dírky, na něž se výložka zapíná.

14. Tkanivo patentní.

Obraz 38. podává vzory silného a hustého tkaniva, které se zvláště dobře hodí na slintáčky a jiné předměty, které chceme míti hodně husté a pevné jako šle, pak na věci, jež pleteme z motouzu.

Pletouce vzorek „a“ upleteme nejprve jednu řadu (podvojnou, nebo dvě jednoduché) s praménky o 2 nitkách, potom budeme plésti již jen řady jednoduché a sice takto: (z pravé strany) z levého (spodního) praménku vezmeme polovinu, tedy krajní nitku, přes ni pak spustíme pravý (svrchní) pramének celý, dále vezmeme zbývající polovinu spodního praménku a k ní přibeřeme polovinu praménku druhého a opět pramének svrchní spustíme přes onen celý. Tak pleteme až do konce.

Řadu zpáteční pleteme s praménky nerozdělenými.

Vzor „b“ téhož obr. začneme právě tak jako vzor 1., potom však pletouce z pravé strany, měníme svrchní i spodní praménky, takže béřeme jednu nitku spodního praménku prvého a s ní jednu praménku druhého, přes ně spustíme jednu nitku

prvního praménku svrchního a s ní jednu praménku druhého. Zpět pleteme opět, aniž bychom pram. rozdělovali.

Vzor „c“ je pleten tak jako vzor „a“ s tím toliko rozdílem, že dvě řady pleteme tak, jak je udáno u vzoru „a“ a pak zase 2 týmž způsobem, avšak se strany levé. Tak budou vždycky 2 nitky nakloněny na levo, dvě na pravo, jak vzor náš ukazuje.

Poznámka: Každá nepatrná změna dosud uvedeného dá nám zase vzorek jiný, nebudeme jich však již více uváděti, majíce to za zbytečné, neboť kdo se jednou pokusil o vzorečky zde popsané, přijde sám bez návodu i na vzorky zcela nové.

15. Pás z motouzu.

Každý ze vzorů obr. 37. a, b, c hodí se dobře na pás, k němuž použijeme motouzu. Vybéřeme k tomu motouz pěkný, hladký, ať bílý nebo režný a nasnujeme (opět bez rámu) 28 nití 160 cm. dlouhých (pleteme opět pásy dva), pásy budou pak as 58 cm. dlouhé a 7 cm. široké. Upletený pás nejlépe dáti brašnáři, aby přidělal k němu záponky kožené.

Chceme-li však všecku práci udělati sami, hodí se také dobře přesky, nebo záponky, jež sami můžeme přišiti.

III.
KRESLENÍ VZORŮ.

1. Vzory jednou oplétané.

Kreslení vzorů děje se do sítě čtverečkované. Předcházely však dosud vzory, na nichž mezi dírkami je po nitce hladké a rovněž po každé řadě dírkové následovala řada hladká, aniž by byla na vzorcích uvedena. Leč máme vzory, na nichž ani jednoho ani druhého není a to jsou právě vzory velice jemné.

U vzoru 10. po třech krajových nitkách následuje dírka — je nakreslena doprostřed čtverečku jako všecky ostatní dírky téže řady; mezi nimi pak je po svislé čárce, která je nakreslena na svislé lince čtvercové sítě; čárka ta značí nitku (oko hladké). Druhá řada je sice pletena jako prvá, ale začíná dvěma nitkami hladkými, přijde tudíž prvá dírka na linku a podobně všecky ostatní v celé řadě, očka hladká pak budou uprostřed čtverečku.

Řada třetí začíná jako druhá; přijde tedy prvá dírka zase na linku, po dírce následují tři nitky hladce, z nichž první značí čárka uprostřed čtverečku, druhou čárka na lince a třetí opět uprostřed čtverečku. Druhá dírka je opět na lince atd.

Čtvrtá řada opět jako druhá a pátá jako první.

Přesvědčili jsme se, že, přijde-li dírka pod dírku, rozplete se tato a tak povstane dírka velká.

Chceme-li si tudíž nakresliti vzor s dírkami velkými, kreslíme do čtvercové sítě dírky tolikráte pod sebou, kolikrát je chceme míti rozplétané nebo přes tolik čtverečků nakreslíme dírku velkou.

Mezi dírkami nemusí však býti vůbec hladkého oka, jak je viděti na 2. řadě následujícího vzoru.

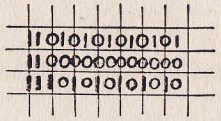

Obr. 24.

V řadě té jsou hladká oka jen z počátku, pak následují pouhé dírky bez hladkých ok.

Přehlednější bude tento vzor nakreslený takto:

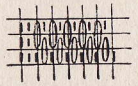

Obr. 25.

Dírky takto pletené tvoří překrásné pravidelné mřížky, které zvláště se pěkně vyjímají jsouce upleteny z nití kroucených, jako jsou různé příze.

2. Vzory dvakrát oplétané.

Upleteme-li po řadě dírkové dvě řady hladce, docílíme zvláště jemných vzorů, které se hodí na práce nejjemnější. Při vzorech předešlých, kdykoli jsme pletli dírky, zakrucovaly se spolu dvě nitky tvořící dírku, čehož při řadách dvakrát oplétaných není.

Mezi dírkami povstanou nám jednoduché nitky, následkem čehož vzor vyhlíží velmi jemně. Musíme se ale poněkud

uchýliti od pravidla, jež jsme si výše při kreslení vzorů vytkli a budeme je kresliti tímto způsobem:

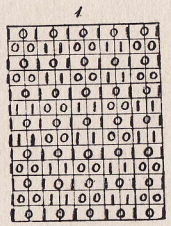

Obr. 26.

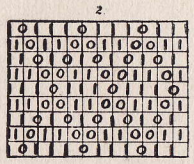

Obr. 57.

(Vzorek 1. jest na kabátku obr. 29. a vzorek 2. na závoji téhož obrázku.)

Uplete-li se na vzor. 2. v řadě páté místo středních tří nitek hladkých pouze jedna, potom dírka a opět 1 hl., nabude vzor ten hned jiného tvaru (viz rukavici na obr. 31.).

Poznavše způsob pletení těchto dírek, můžeme si ovšem přímo na práci bez kreslení vzorek sestaviti; nicméně jedná-li se o to, aby byl vzor přesně vypočten, lépe učiníme, nakreslíme-li si jej dříve.

Jest viděti, že při vzorech těchto jsou hladká oka i dírky celé řady kresleny buď všechny jen na čáře nebo všechny doprostřed čtverečku.

3. Vzory vícekráte oplétané.

Opleteme-li dírkovou řadu třikráte hladce, nabudeme dírek, které jsou nahoře i dole od sebe rozděleny dvěma jednoduchými nitkami. K tomu můžeme použiti každého ze vzorů jednou oplétaných.

Opleteme-li dírkovanou řadu pětkrát hladce, budou dírky nahoře i dole od sebe odděleny čtyřmi jednoduchými nitkami. (Dírky takové jsou na vzoru pokryvky obr. 16.)

Poznámka: Je velice důležito, abychom si uměli vzory nakresliti samostatně, což nám uvedená methoda s naprostou spolehlivostí činí možným; lehko dovedeme si nové vzory sestaviti, nebo vzory i jiných způsobů prací (ku př. paličkování nebo háčkování) napodobiti, a zvláště důležité jest to, že pro každou věc, již zhotoviti chceme, vypočítáme si vzor nový, nebo vzor známý podle potřeby upravíme.

4. Vložky k ozdobě prádla.

Pletení na rámu svojí jemností a trvanlivostí hodí se velmi výhodně jako ozdoba jemného prádla. Krásné jsou vložečky do sedel košil, na ozdobu nočních kabátků a p. Nitě na ně snovají se po délce a pleteme jednu nahoře, jednu dole.

Chceme ku př. ušiti sedlo ke košili, do něhož bychom rádi všili 8 vložek 1½ cm. širokých. Nasnujeme tedy nitě as třikrát delší sedla a nakreslíme si k tomu vzorek o 11ti nitkách, máme-li přízi č. 60 (vzor a obr. 28.). Nebudeme plésti ovšem po jedné vložce, nýbrž všechny najednou. Máme-li jich uplésti osm, nasnujeme nití na všechny 4; tedy čtyřikrát po 11ti, k čemuž tři nitky na vytažení přidáme — tedy celkem nasnujeme 47 nitek, načež pleteme podle vzoru 28. a).

Po ukončení práce horní vložky od dolních rozdělíme přestřižením, takže na těch stranách budou konečky: vytažením střední nitky mezi dvěma vložkami pak, oddělíme ty, jež se vedle sebe pletly. Po stranách máme pak pevný kraj, za nějž vložky k pruhům plátna přišíváme.

Samo sebou se rozumí, že můžeme plésti několikeré vložky najednou, pro tucet i více košil: pletení a potom rozdělování děje se bez obtíží.

Jak vzory následující ukazují, potřebovali bychom na vložku b) nitek 13, pro c) 17. — Jak nasnovati na vložky delší,

nebudu již uváděti; vysvítáť zřejmě z předešlého, jak si počínati.

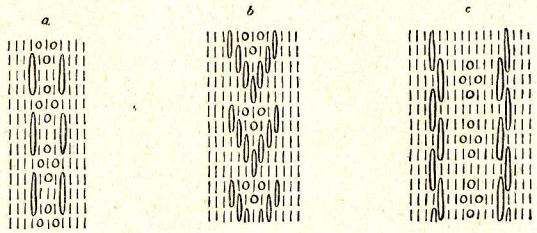

Obr. 28.

5. Sedla ke košilím.

Na práci tuto hodí se dobře nitě lněné, jež nasnujeme podobně jako na slintáčky. Okraje jsou ovšem přímé, výkroj nebude okrouhlý.

Nasnujeme nejprve postranní, delší části sedla a sice po 50ti, 60ti nitkách 70 cm. dlouhých. (Vzoru již neuvádím). Upravíme si vzor dle libosti ať pruhovaný nebo desén a pleteme as 160 řad (i s hladkými, jimiž dírky oplétáme).

Mezi obě již upletené části přisnujeme as 2× tolik nití, než bylo nasnováno prve a pokračujeme pak dále, přibravše k částem již upleteným nitě prostřední. Pleteme pak tak dlouho, jak velké chceme sedlo míti.

(Rozumí se, že počet nití je podmíněn velikostí sedla, silou materialu i hustotou vzoru).

Po ukončení pletení zavážeme uzlíčky a máme sedla dvě, jež pak ozdobíme kolem kraječkou: buďto sedlo jemnějšími nitmi obháčkujeme, nebo, což je lepší, přišijeme kraječku paličkovanou.

Vzory pruhované hodí se na sedlo lépe než desény.

Na sedla znamenitě se hodí úzké pruhy tkaniny střídati s pruhy dírkovanými (pletiva). Tkanivo ale je hustší a proto

vyžaduje o něco nitek více než pouhé pletivo. Při tom jest však bedlivý míti pozor, aby šikmé nitky tkaniva pravidelně se pojily s vedlejšími svislými nitmi pletiva.

Pruhy tkaninové můžeme pak velmi vhodně vyšiti křížky nebo plochými stehy.

Nasnují-li se mezi nitky, z nichž hodláme plésti tkanivo, nitky barevné, zvláště hedvábí, budou nitky tyto tvořiti ve tkanivu pestré čtvercové vzory, což jest velmi ozdobné. Nasnujeme-li barevné nitky mezi nitě pletiva, budou nám tvořiti opět přímé proužky barevné. Obojí způsob je velmi pěkný.

Poznámka.

Podobný způsob hodí se též velmi dobře na látku pro letní bluzy; tak se může zhotoviti krásná a trvanlivá látka na blúzu, jaké ještě jiným způsobem techniky docíleno nebylo.

Zatím o jiných předmětech se rozepisovati nebudeme; to, co zde podáno, nechť je vodítkem ku práci a snaze další.

DOSLOV.

Podávajíc do rukou důmyslných pracovnic skromnou svoji práci, prosím o laskavé její přijetí a upozornění na vady, jichž zajisté není prosta. Každý pokyn směřující k opravení nedostatků, bude srdečně přijat.

Přede vším prosím, aby dámy pohlížely na práci moji, nikoli jako na dílo ukončené, nýbrž jako na začátek jeho, v němž pokračovati budeme, — pevně doufám, — spojenými silami.

Různé náhledy a nápady jiných, měnící se potřeby životní zvláště vlivem vrtkavé módy, povedou k novým a novým cestám, po nichž nám bude kráčeti.

Práce strojové dnes ovšem zatlačují práce ruční, přece však nikdy nemohou je plně nahraditi; i v našich poměrech dalo by se zcela dobře zavésti pletení na rámu jako domácí průmysl, který by mohl mnohým krajům státi se zdrojem příjmů.

Zkusila jsem to, ovšem v malém, vyučivši zcela maličké chovanky sirotčince našeho pletení slintáčků. Ví o nich jen nejužší kruh mých známých, ale nemohou malé ručky stačit, aby vyhověly objednávkám a přece pletou najednou po čtyřech kusech.

Právě tato práce je tak snadná, že se jí hravě útlé děti naučí, při tom nenamáhá zraku jako práce jiné a svislá poloha nití zabraňuje křivení těla.

Podaří-li se mi vzbuditi zájem pro práci tuto, pak dosáhla jsem plně svého cíle.

V Mladé Boleslavi, 25. března 1912.

A. Černá.

OBSAH.

I. Pletivo.

Str.

1. Snování nití a pletení hladce 4
2. Pletení dírek 8
3. Pletení vložky 11
4. Okraje k ručníkům 12
5. Punčochy 14
6. Rukavice 15
7. Šály a stolní pruhy 16
8. Pokrývky na postel 16
9. Záclony 18
10. Dětské kabátky 18
11. Pletení závoje 20
12. Krajkovina na dětské šatečky 21
13. Krajkovina na bluzu (pruhovaná) 21

II. Tkanivo.

1. Pletení kabelky. 25
2. Vázanky 29
3. Slintáčky, dětské ubrousky 29
4. Záclony 31
5. Ručníky 34
6. Vesty pro pány a kravaty 36
7. Tkanivo na bluzy 37
8 Látka vlněná na dětské šatečky 38
9. Šle 39
10. Výrobky z vlny knotkové 40
11. Čapky a čepečky 40
12. Kabátek pro dítě 3—4 leté 41
13. Pláštík pro dívku 9—12 letou 42
14. Tkanivo patentní 43
15. Pás z motouzu 44

III. Kreslení vzorů.

1. Vzory jednou opletané 45
2. Vzory dvakrát opletané 46
3. Vzory vícekráte opletané 47
4. Vložky k výzdobě prádla 48
5. Sedla ke košilím 49

Doslov 51

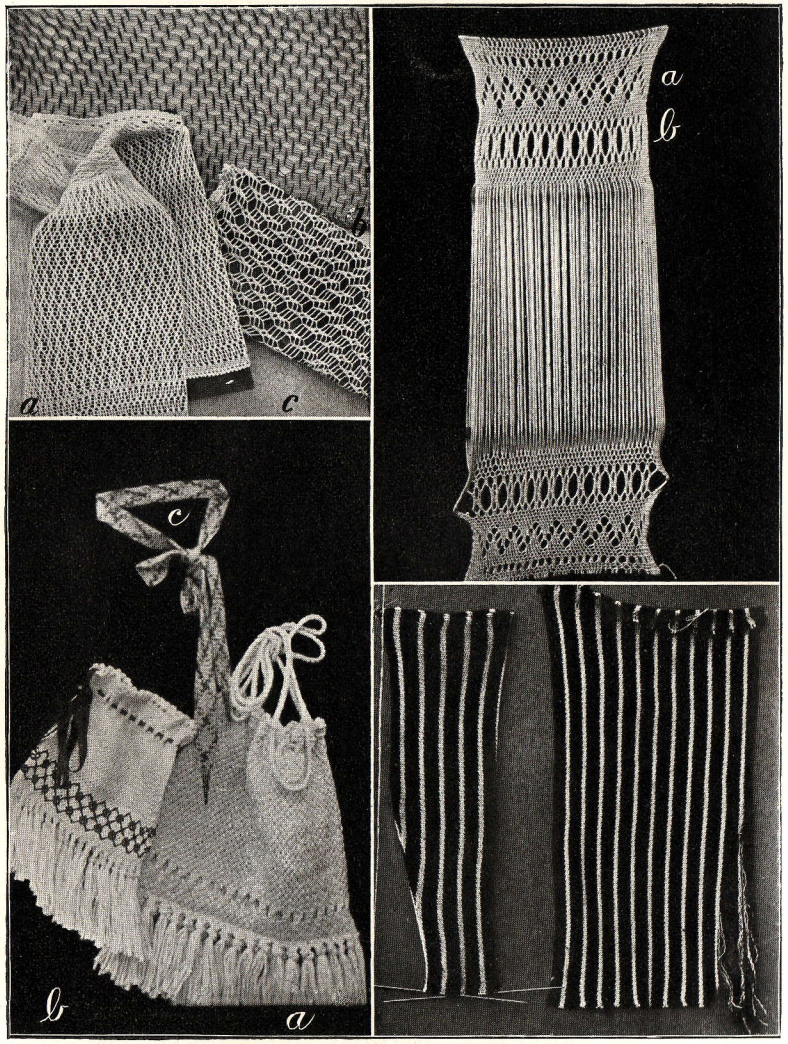

Obr. 29.
Nahoře na levo: a) kabátek, b) závoj, c) rukavice; nahoře na pravo první pokus plet. vzorů (obr. 9. 10. a 11.); dole v levo kabelky: a) bílá, b) s vyšíváním, nákrčník; dole na pravo punčochy.

Obr. 30.

a) Záclona z pletiva s kongresem. b) Záclona z tkaniva.

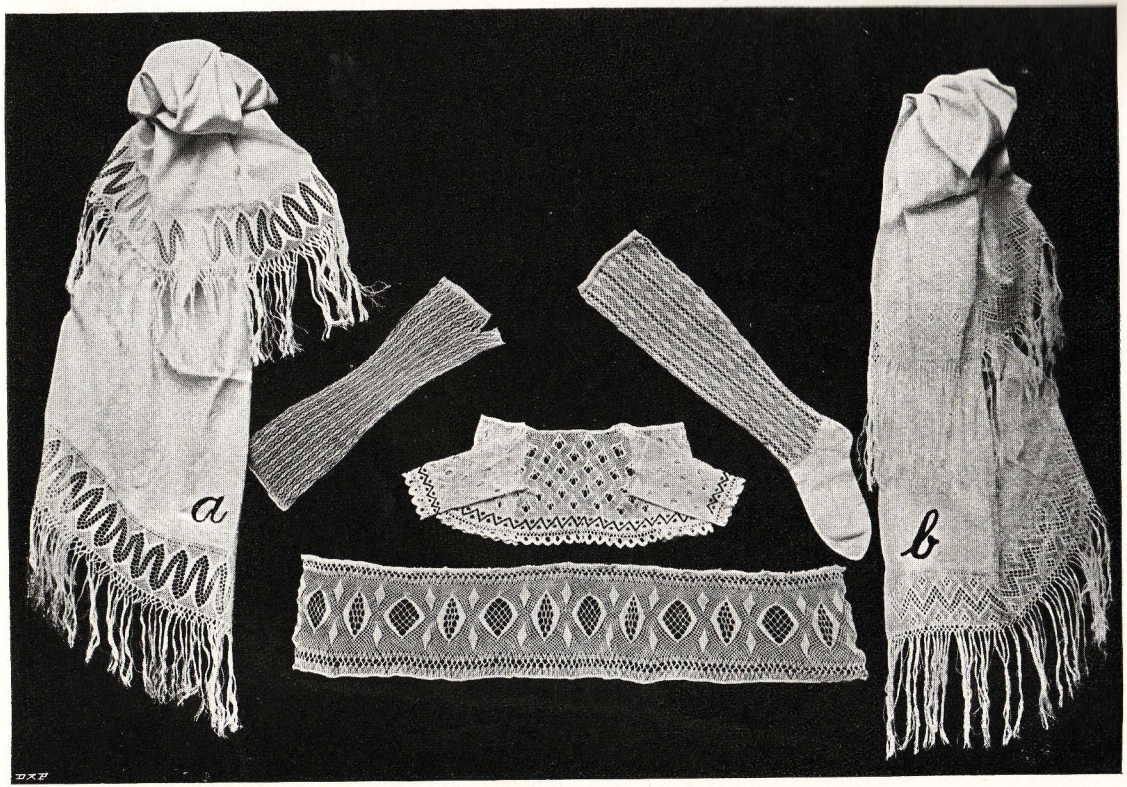

Obr. 31.

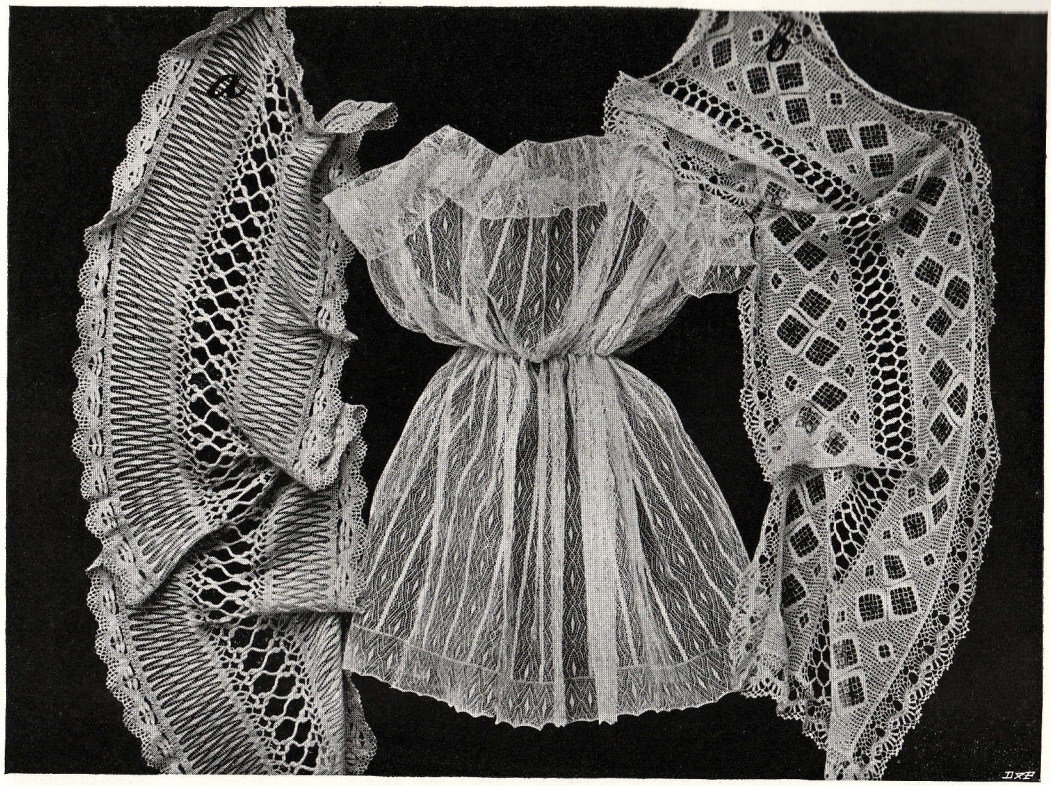

Obr. 32.
a) šála, b) stolní pruh, dětské šatečky.

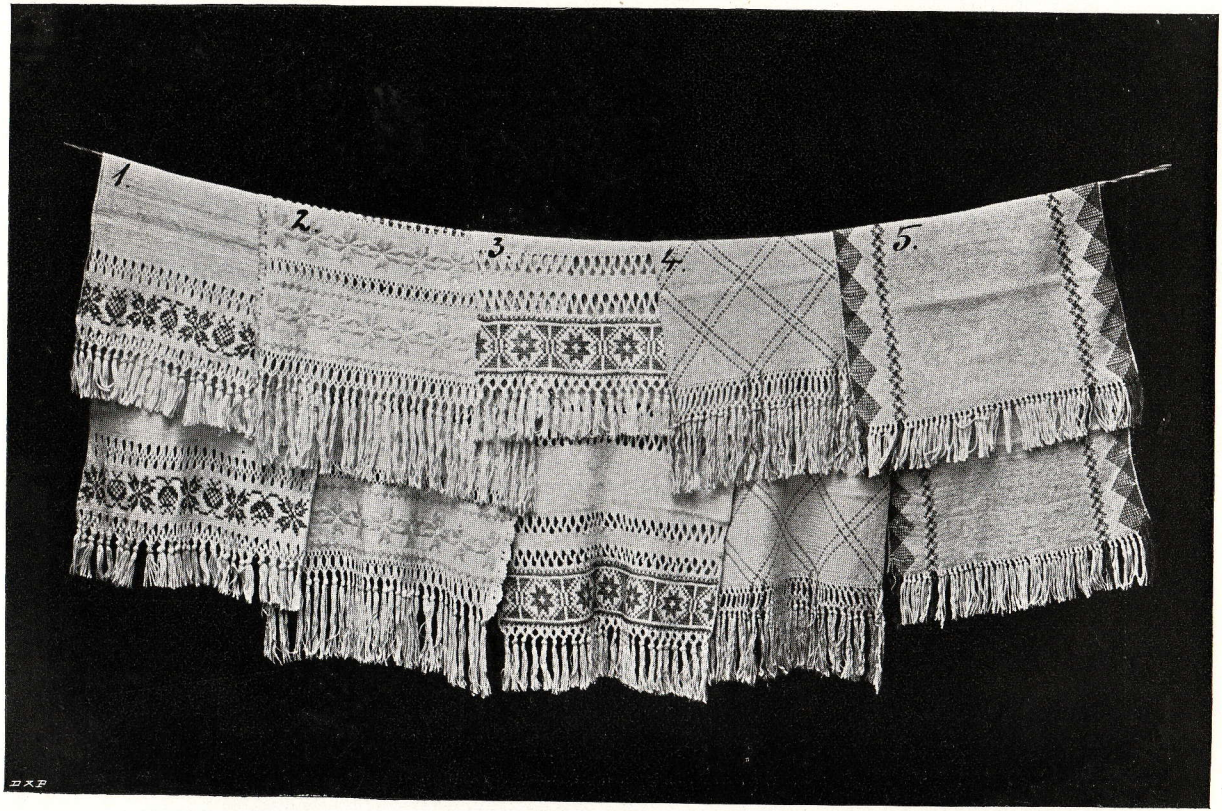

Obr. 39.
Ručníky.

Obr. 33.
Pokrývky z hnědé bavlny.

Obr. 34.
Záclona z bílých nití (a). Záclona z bavlny tmavě červené s vyšíváním. Pokrývka na postel s vyšíváním. Ručník. Vesta a kravaty.

Obr. 35.
Pletení slintáčků.

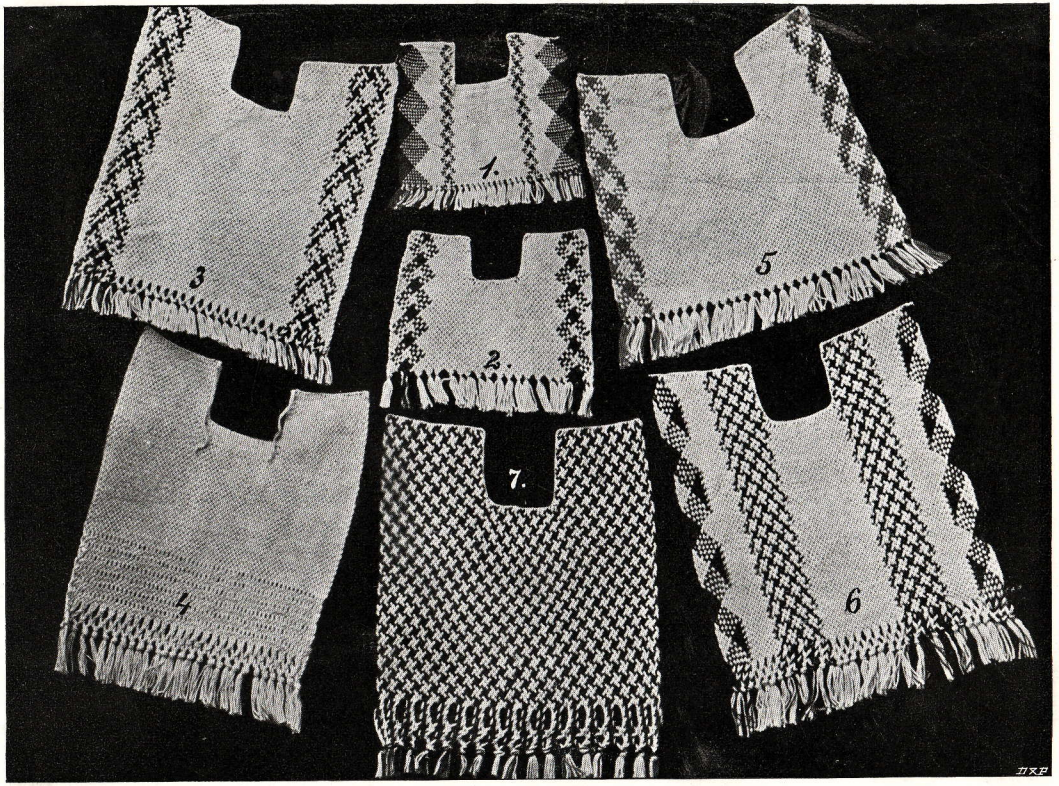

Obr. 36.
Slintáčky a dětské ubrousky.

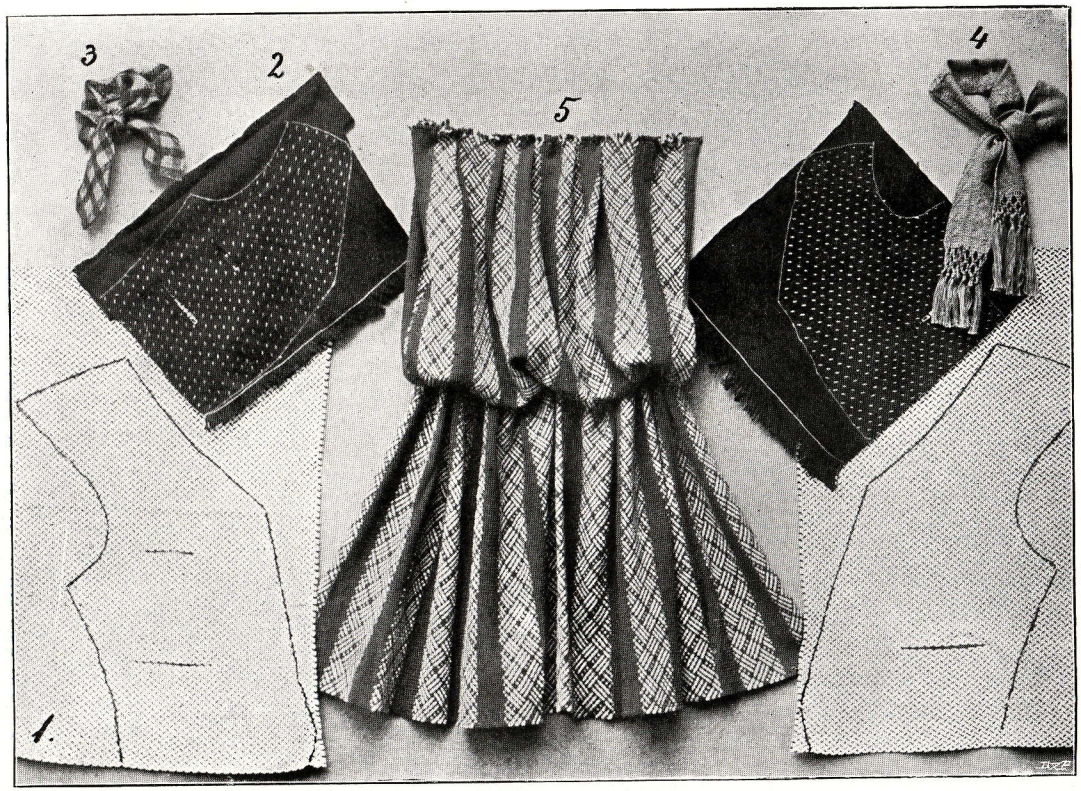

Obr. 37.
Látky na vesty (1. a 2.). Dámské vázanky (3. a 4.). Vlněná látka na dětské šatečky.

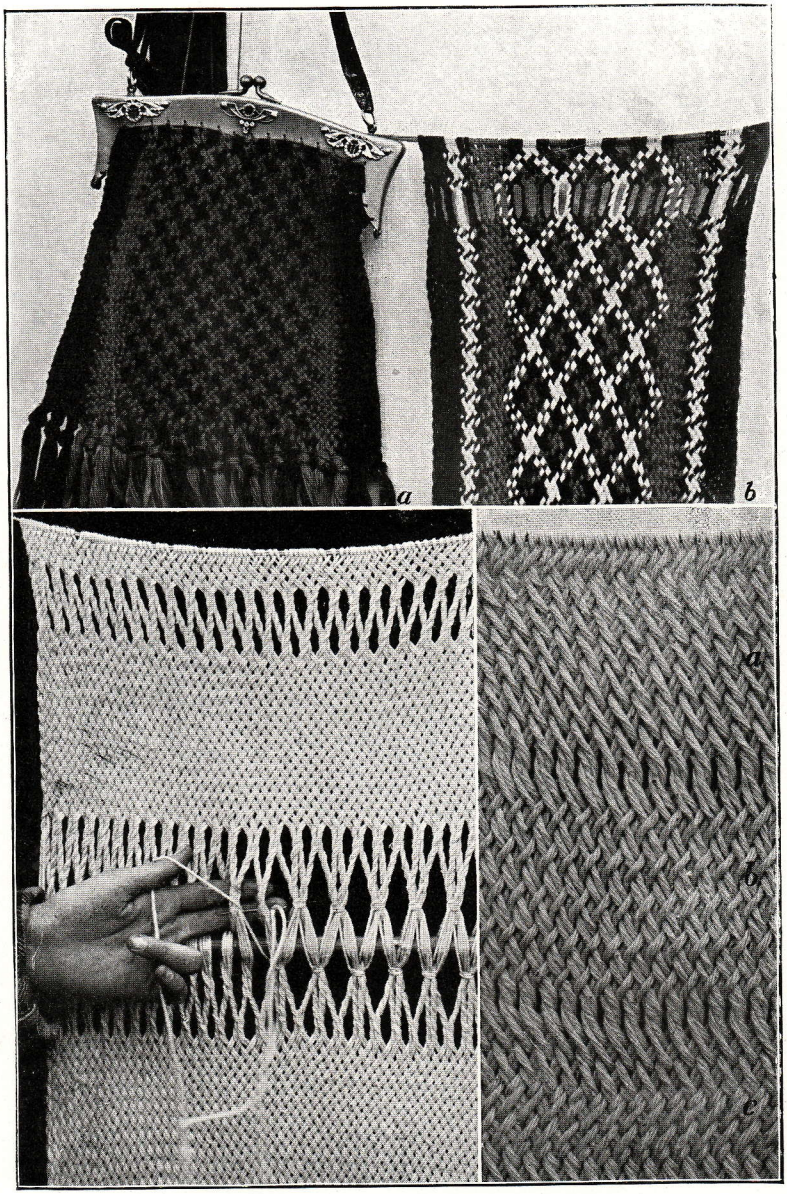

Obr. 38.
Kabelka z hnědé bavlny (a). Látka na kabelku pompador (b). Prošívání středního pruhu. Vzory patentní

Obr. 39.
Ručníky.

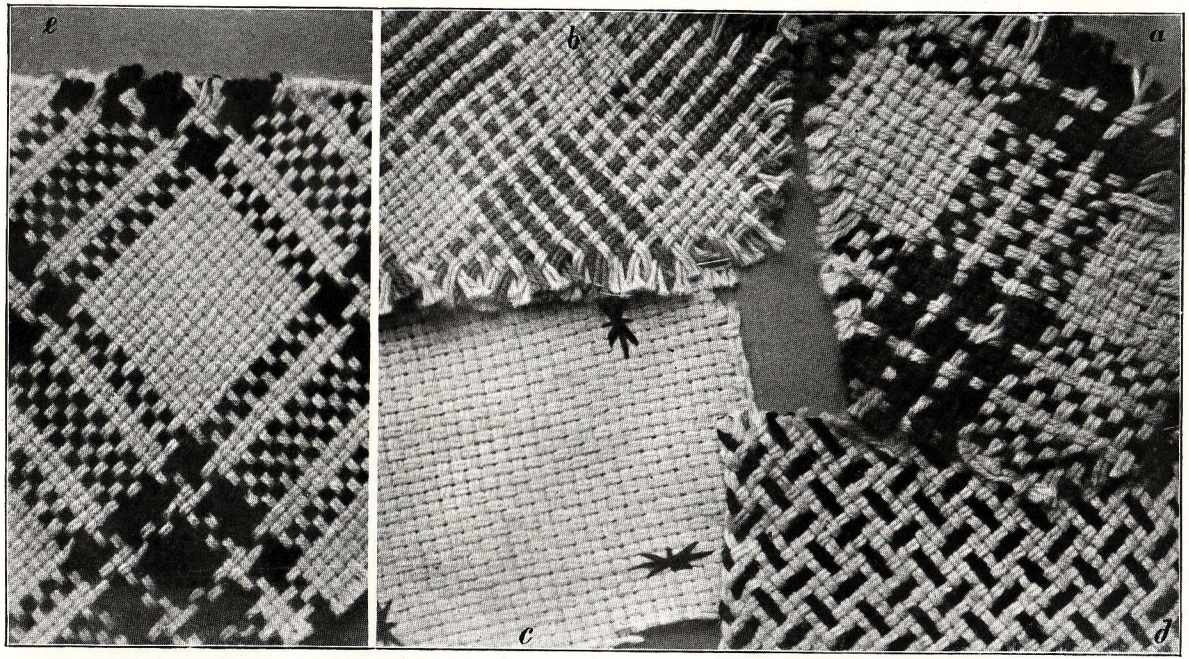

Obr. 40.
Látky na bluzy (a b e), na vesty (c, d).

Obr. 41.
Pláštíky a čepečky z vlny knotkové.